

Krize 21. století ve vybraných ekonomikách

Diplomová práce

Studijní program:

N0413A050007 Podniková ekonomika

Studijní obor:

Marketing a mezinárodní obchod

Autor práce:

Bc. Markéta Wagnerová

Vedoucí práce:

PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D.

Katedra ekonomie

Zadání diplomové práce

Krise 21. století ve vybraných ekonomikách

Jméno a příjmení: **Bc. Markéta Wagnerová**
Osobní číslo: E20000252
Studijní program: N0413A050007 Podniková ekonomika
Specializace: Marketing a mezinárodní obchod
Zadávací katedra: Katedra ekonomie
Akademický rok: **2021/2022**

Zásady pro vypracování:

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů.
2. Vymezení hospodářského cyklu a krizí podle příčin vzniku.
3. Analýza vybraných krizí, jejich průběh a vliv na zahraniční obchod.
4. Komparace dopadů krizí na vybrané ekonomiky.
5. Formulace závěrů a zhodnocení výzkumných předpokladů.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

65 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- ELSON, Robert Anthony, 2017. *The global financial crisis in retrospect: evolution, resolution, and lessons for prevention*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 978-0-19-964198-7.
- WOLF, Martin, 2015. *The Shifts and the Shocks: What We've Learned—and Have Still to Learn—from the Financial Crisis*. London: Penguin Books. ISBN 978-0143127635.
- KRUGMAN, Paul Robin, 2012. *Skoncovat s krizí*. Praha: Vyšehrad. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7429-294-1.
- ŘIHÁK, Hynek, 2021. *Ekonomické krize: jejich příčiny a léčba*. České Budějovice: Knihy.cz. ISBN 978-80-7570-220-3.
- STROUHAL, Dominik, 2021. *Ekonomické bubliny-Průvodce hospodářskými krizemi od tulipánů po koronu-druhé rozšířené vydání*. Praha: Grada. ISBN 978-80-271-3172-3.
- PROQUEST, 2021. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest.[cit. 2021-09-26]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz>

Konzultant: Ing. Jan Lenz, ekonomický ředitel

Vedoucí práce:

PhDr. Ing. Lenka Sojková, Ph.D.
Katedra ekonomie

Datum zadání práce:

1. listopadu 2021

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2023

doc. Ing. Aleš Kocourek, Ph.D.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. listopadu 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

4. května 2022

Bc. Markéta Wagnerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí mé diplomové práce paní PhDr. Ing. Lence Sojkové, Ph.D. za přínosné konzultace, cenné rady a připomínky k mé diplomové práci.

Krize 21. století ve vybraných ekonomikách

Anotace

Diplomová práce pojednává o krizovém období, které ovlivnilo svět 21. století. Jelikož je každá krize specifická, není možné uplatnit univerzální nástroj na její potlačení, ale je třeba hledat nová řešení. Hlavním cílem práce je komparace vybraných krizí ve zkoumaných ekonomikách a jejich popis průběhu za účelem nalezení příčin a dopadů na zvolené ekonomiky. Dílčí cíl práce je zaměřen na komparaci vybraných opatření, která byla přijata zkoumanými ekonomikami v dobách krize se záměrem ochrany a následné obnovy ekonomik. V rámci závěrečné práce je popisován hospodářský cyklus včetně všech fází, definice krize a její možné dělení, základní teorie zahraničního obchodu a vybrané krize 20. a 21. století. Hlavní část tvoří popis finanční krize z roku 2008 a zdravotnická krize Covid-19. U obou krizí je popisován jejich vývoj, příčiny, dopady, přijatá opatření a zasažená odvětví ve vybraných zemích, kterými se staly Česká republika a Německo.

Klíčová slova

Finanční krize, hospodářský cyklus, krize, pandemie, zahraniční obchod, zdravotnická krize

Crisis of the 21st Century in Selected Economies

Annotation

The diploma thesis deals with the crisis that affected the world of the 21st century. Each crisis is specific, it is not possible to use a universal tool to suppress it, but new solutions find new solutions. The main goal is to compare selected crises in the examined economies and their description of the course in order to find the causes and impacts on the selected economies. A partial goal is to compare the selected measures that were taken by the examined economies in times of crisis in order to protect and subsequently restore the economies. The final work describes the economic cycle, including all phases, the definition of the crisis and its possible division, the basic theory of foreign trade and selected crises of the 20th and 21st centuries. The main part is a description of the financial crisis of 2008 and the health crisis Covid-19. In both crises are described their development, causes, impacts, measures taken and affected sectors in selected countries, which are the Czech Republic and Germany.

KeyWords

Crisis, economic cycle, financial crisis, foreign trade, health crisis, pandemic

Obsah

Seznam obrázků.....	12
Seznam tabulek.....	13
Seznam zkratk.....	14
Úvod.....	15
1. Vymezení základních pojmů	16
1.1 Hospodářský cyklus	16
1.1.1 Definice hospodářského cyklu.....	16
1.1.2 Druhy hospodářských cyklů	18
1.2 Krize	19
1.2.1 Typy krizí	20
1.3 Teorie zahraničního obchodu.....	21
2. Vybrané krize 20. a 21. století	23
3. Finanční krize 21. století	30
3.1 Příčiny krize.....	30
3.2 Dopady a vývoj krize ve vybraných ekonomikách.....	34
3.2.1 Situace v České republice.....	34
3.2.2 Situace v Německu	42
3.3 Srovnání zkoumaných ekonomik.....	46
4. Zdravotní krize 21. století.....	48
4.1 Fáze pandemie	48
4.2 Vývoj pandemie v České republice.....	50
4.2.1 Opatření v ČR.....	51
4.2.2 Dopady pandemie.....	52
4.2.3 Vládní nástroje při boji s pandemií a aktuální situace	58
4.3 Vývoj pandemie v Německu	59
4.3.1 Opatření v Německu.....	59
4.3.2 Dopady pandemie	60
4.3.3 Vládní nástroje při boji s pandemií a aktuální situace	65
4.4 Srovnání vybraných ekonomik	66
Závěr	68
Seznam použité literatury	71

Seznam obrázků

Obrázek 1: Hospodářský cyklus.....	17
Obrázek 2: Časová osa krizí 20. a 21. století	23
Obrázek 3: Hrubý domácí produkt v letech 2005-2020 (mld. USD).....	35
Obrázek 4: Zahraniční obchod ČR 2008-2015 (mil. Kč).....	36
Obrázek 5: Nezaměstnanost ČR, Německa a EU v letech 2005-2016 (%).....	39
Obrázek 6: Zahraniční obchod Německa v letech 2008-2015 (mld. EUR)	43
Obrázek 7: Vývoj cestovního ruchu v ČR v letech 2017-2021.....	53
Obrázek 8: Zahraniční obchod se zbožím 2017-2020 (mil. Kč)	55
Obrázek 9: Vývoj německého exportu ve vybraných oblastech	61
Obrázek 10: Vývoj německého importu ve vybraných oblastech.....	62
Obrázek 11: Export do zemí vybraných obchodních partnerů v letech 2019-2021	63
Obrázek 12: Import ze zemí vybraných obchodních partnerů v letech 2019-2021	64

Seznam tabulek

Tabulka 1: Procentuální podíl zadlužených rodin v USA, které jsou 60 a více dní v prodlení s umořovací splátkou jakéhokoliv svého úvěru	33
Tabulka 2: Průměrná roční inflace a růst HDP v letech 2009-2021 (%).....	35
Tabulka 3: Zahraniční obchod mezi ČR a Německem v letech 2008-2013.....	38
Tabulka 4: Meziroční změna struktury zahraničního obchodu dle SITC v roce 2009 oproti roku 2008.....	41
Tabulka 5: Meziroční změna zahraničního obchodu ve vybraných oblastech.....	46
Tabulka 6: Fáze pandemie.....	49
Tabulka 7: Meziroční procentní změny v zahraničním obchodě	56
Tabulka 8: Dopady pandemie na export v prvním roce pandemie.....	60

Seznam zkratek

ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
DPČ	Dohoda o pracovní činnosti
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPP	Dohoda o provedení práce
ECOSOC	The Economic and Social Council (Ekonomická a sociální rada Organizace spojených národů)
EU	European Union (Evropská unie)
HDP	Hrubý domácí produkt
MZV ČR	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OPEC	Organization of the Petroleum Exporting Countries (Organizace zemí vyvážejících ropu)
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
SARS	Severe Acute Respiratory Syndrom (Akutní respirační syndrom)
USA	United States (Spojené státy americké)
USD	americký dolar
WHO	World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

Úvod

Diplomová práce se zabývá krizovým obdobím, které ovlivnilo svět 21. století. Krize vznikají z odlišných příčin, mezi které lze řadit důvody ekonomické, zdravotnické, surovinové, válečné a další. Jelikož je každá krize specifická, není možné uplatnit univerzální nástroj na její potlačení, ale je třeba hledat nová řešení.

Primárním důvodem, proč tato práce vznikla, je aktuálnost zkoumané problematiky. Ačkoliv se práce nejprve zabývá finanční krizí z roku 2008, která se prvně projevila na americkém trhu nemovitostí, a poté způsobila celosvětové propady ekonomik, tak svět se již třetím rokem vypořádává s krizí, jež nebyla očekávána, protože její kořeny sahají do oblasti zdravotnictví. Jedná se o pandemii Covid-19, jež se celosvětově rozšířila na jaře roku 2020, a její následky se promítají do dnešních dnů.

Hlavním cílem práce je komparace vybraných krizí ve zkoumaných ekonomikách a jejich popis průběhu za účelem nalezení příčin a dopadů na zvolené ekonomiky. Dílčí cíl práce je zaměřen na komparaci vybraných opatření, která byla přijata zkoumanými ekonomikami v dobách krize se záměrem ochrany a následné obnovy ekonomik. Pro lepší pochopení dané problematiky práce vymezuje fungování hospodářského cyklu a základní teorii zahraničního obchodu.

První kapitola vymezuje základní pojmy, které jsou pro pochopení diplomové práce klíčové. Zde je popsán hospodářský cyklus se zaměřením na fázi recese, druhy hospodářských cyklů a základní teorie zahraničního obchodu. Kapitola druhá se zaměřuje na významné krize pocházející z ekonomických a zdravotnických příčin v období 20. a 21. století, které ovlivnily svět.

Třetí kapitola je již věnována finanční krizi z roku 2008, ve které jsou popsány příčiny krize, dopady na zahraniční obchod, zasažená odvětví a opatření přijatá vládami vybraných zemí, kterými se staly Česká republika a Německo. Poslední čtvrtá kapitola představuje zdravotnickou krizi 21. století. V této kapitole je rozebrán původ onemocnění Covid-19, fáze pandemie, vývoj onemocnění v České republice a Německu, dále dopad na zahraniční obchod, vládní nástroje použité při boji s pandemií a aktuální situace v obou vybraných zemích.

1. Vymezení základních pojmů

První kapitola se zaměřuje na vymezení pojmů, které jsou pro pochopení této práce nezbytné. Jedná se o hospodářský cyklus a jeho jednotlivé fáze s největším zaměřením na fázi recese neboli krize. Poslední oblastí vymežujících pojmů je zahraniční obchod. V rámci této podkapitoly je popsán zahraniční obchod a jeho specifika, mezi které lze zařadit otevřenost ekonomiky a její výhody a nevýhody. Posledními zmíněnými pojmy jsou teorie absolutních a komparativních výhod.

1.1 Hospodářský cyklus

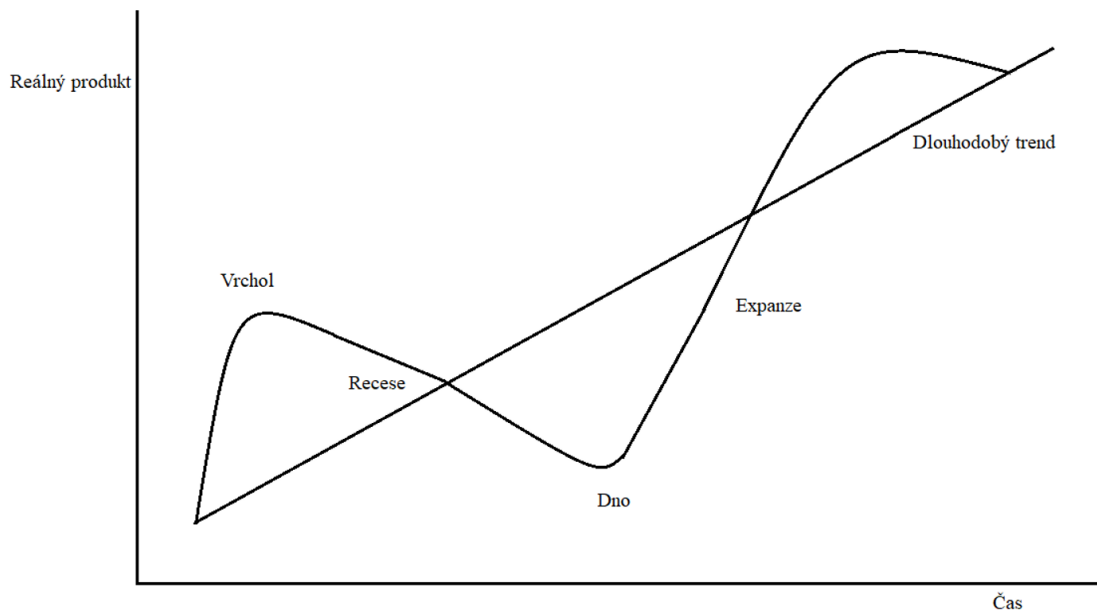
Dlouhodobé sledování reálného HDP ekonomiky s tržním hospodářstvím dokazuje, že zmíněný makroekonomický ukazatel neustále roste. Příčinou růstu je skutečnost, že výkonnost zemí se zvyšuje a obyvatelstvo dané tržní ekonomiky si v čase může dovolit více výrobků i služeb za účelem uspokojení svých potřeb. Faktem ovšem zůstává, že tomu není tak v každé rodině. Jedním z důvodů je nerovnoměrné rozdělení příjmů mezi bohatým a chudým obyvatelstvem.

I přes skutečnost, že reálné HDP v čase roste, dochází k viditelným relativně krátkodobým výkyvům, které kolísají okolo svého dlouhodobého trendu. Tento makroekonomický jev je nazýván hospodářským cyklem (Jurečka, 2017).

1.1.1 Definice hospodářského cyklu

Hospodářský cyklus představuje stav ekonomiky postupně procházejícími čtyřmi fázemi, které dohromady tvoří cyklus. Jedná se o pravidelně opakující se jev ekonomického růstu a poklesu, při nichž ekonomika prochází fázemi expanze, vrcholu, recese a dna.

Jelikož se tento cyklus začal pravidelně objevovat až s moderním průmyslem, do té doby byly stavy recese vyvolávány především válkami, vlna opakujícího se cyklu byla přidělena tržní ekonomice. Tuto myšlenku zformuloval Karl Marx a je uznávána mnohými ekonomickými školami, které východisko z krize vidí v zapojení se státem do řešení toho problému (Řihák, 2021).

Obrázek 1: Hospodářský cyklus
Zdroj: Vlastní zpracování

Na obrázku 1 je zachycen průběh hospodářského cyklu. Na ose Y se nachází reálný produkt, na ose X je vyobrazen čas.

Expanze

Ve fázi expanze ekonomika rozkvétá, prosperuje a peníze v ní neustále kolují. Jedná se o období, ve kterém se lidé nebojí nakupovat, jelikož disponují dostatečným množstvím peněz, jejich mzdy rostou, objem výroby se zvyšuje, dochází k růstu zaměstnanosti. Nezaměstnanost naopak klesá, stát si dovoluje vybírat vyšší daně a lidé si mohou dovolit brát hypoteční úvěry za většinou nižší úrokové sazby (Stroukal, 2021).

Dalším znakem této fáze je postupné odbourávání averze proti riziku způsobené příznivou situací v ekonomice, jež vyvolává dojem, že poskytování úvěrů a investic je bezpečné. Dále dochází ke snaze zvyšování podílu na trhu financí prostřednictvím zmenšováním úrokových sazeb či možnosti udělit větší kapitál (Howard, 2019).

Vrchol

Fáze rostoucích zisků, mzdových příjmů i kapitálových příjmů netrvá věčně, a proto je následována vrcholem. Vrcholu v hospodářském cyklu ekonomika dosáhne ve chvíli,

kdy je dosaženo její maximální aktivity a tlak na zvyšování cen statků způsobený zvyšováním nákladů je stále silnější. V této fázi již není tak jednoduché získat pracovníky, úvěry se začínají zdražovat, mzdy a ceny jsou vysoké. V tomto období působí ekonomika bohatě, ovšem realitou jsou začínající a čím dál hlubší ekonomické problémy (Jurečka, 2017).

Recese

Recesi si lze představit jako opak expanze. Během recese dochází k situacím, které jsou stejné jako v období expanze ekonomiky s tím rozdílem, že v recesi se vše ubírá negativním směrem. Klesají příjmy i prodej, a proto dochází ke snížení produkce. V závislosti na těchto faktorech se také snižuje zaměstnanost a zvyšuje nezaměstnanost.

Na druhou stranu některé ekonomické školy vnímají recesi jako ozdravnou část cyklu po předcházejícím období velkého rozmachu (Jurečka, 2017).

Fáze recese je podrobněji rozebrána v následující podkapitole 1.2, jelikož se jedná o období ekonomiky, kterou se tato práce zabývá, a proto je třeba ji věnovat pozornost.

Dno

Poslední fází cyklu je dno, či jinak nazývané sedlo. Jedná se o moment, kdy v ekonomice je nezaměstnanost velmi vysoká. Nepříznivé podmínky mnoho firem nepřežije, ale jelikož cenová hladina je nízká, domácnosti dochází k názoru, že by mohly začít pomalu nakupovat a firmy najímat pracovní sílu. V tomto období se ekonomika probudí a přechází do fáze oživení (Jurečka, 2017).

Dno není možné ihned identifikovat, lze jej zaznamenat až když tento stav proběhl, jelikož se jedná o chvíli před oživením. V tuto dobu jsou ceny na nejnižší úrovni a je výhodné začít nakupovat, protože v následujícím časovém úseku se začnou ceny zvyšovat a investice se zhodnotí (Howard, 2019).

1.1.2 Druhy hospodářských cyklů

Dle délky hospodářských cyklů lze odlišit cykly krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé.

Kitchinovy cykly

Kitchinovy cykly, pojmenovány dle Josepha Kitchina, představují krátkodobé cykly. Tyto cykly jsou specifické svým krátkodobým kolísáním reálného HDP kolem dlouhodobého vývojového trendu. Doba kolísání se pohybuje přibližně mezi 36 až 40 měsíci. Výkyvy od dlouhodobého trendu jsou způsobeny obvykle zásobami nebo rozpracovanou výrobou, která je ovlivněna sezónními vlivy.

Juglarovy cykly

Střednědobé cykly neboli Juglarovy cykly jsou pojmenovány dle Clémenta Juglara. Tyto cykly vychází z investic do obchodních a průmyslových strojů a zařízení, které vyvolávají změny agregátní poptávky a HDP. Doba, po kterou tyto cykly působí, je 9 až 11 let.

Kuznetsovy cykly

Simon Kuznets, podle něhož jsou Kuznetsovy cykly pojmenovány, stanovil délku trvání cyklů okolo 50 let. Tyto cykly trvají několik desetiletí, jelikož jsou způsobeny technologickým pokrokem, válkami, objevem nerostných surovin a dalšími náročnými jevy (Cudziková, 2018).

1.2 Krize

Krize pochází z řeckého slova krisis znamenající období, kdy dochází k vyvrcholení sporů či rozhodnému obratu. Jedná se o pojem související s těžkou, svízelnou situací (Kraus, 2005).

Dále lze krizi definovat na základě třech bodů. Aby se situace nazývala krizí, musí dojít ke spouštěcí události. Následuje vnímání události jako nebezpečné či ohrožující. V poslední fázi dochází k selhávání běžného způsobu zvládnání dané události. Poté, co tyto tři kroky proběhnou a situace není stále pod kontrolou, jedná se o krizi.

Důležité je mít na mysli, že překonání krize neznamena na události zapomenout a předstírat, že se nestaly, ale naopak snažit se vrátit do běžného života a zkusit být silnější než před krizí (Špatenková, 2017).

O krizi lze říci, že v ekonomice působí jako ozdravný mechanismus se schopností se sama uzdravit, avšak pouze za předpokladu, že vzniká zcela přirozeně na základě poptávkových a nabídkových šoků nebo fluktuací reálného produktu v čase. Pokud krize vznikne z jiných příčin, zásah státu je nezbytný (Kraft, 2010).

1.2.1 Typy krizí

Jak již bylo řečeno výše, krize mohou být různého druhu, a přesto spolu mohou souviset. Příkladem může být současná covidová krize, která zasáhla celý svět, a zcela určitě v mnoha obyvatelích naší planety vyvolala i krizi osobní, jelikož mnoho rodin se ze dne na den ocitlo téměř bez příjmů a odloučeno od zbytku rodiny.

Finanční krize

Finanční krize představují nejběžnější typ krizí, se kterými se svět potýká. Vedle finanční krize lze vymezit i reálnou, která běžně vzejde právě z problémů, jež se objeví na finančním trhu. Příčinou mohou být potíže z oblasti bankovní, měnové, dluhové i z trhu nemovitostí (Kislingerová, 2009).

V době finanční krize dochází k poklesu cen aktiv, nedostatku finančních prostředků k dostání závazků ze strany podniků a spotřebitelů i nedostatečné likviditě finančních institucí.

Zdravotní krize

Celosvětově je hlavním prvkem udržující chod zdravotnictví zdravotnický personál, kterého není dostatek. Přitom se jedná o zásadní skupinu lidí, bez níž by nebylo možné poskytnout péči všem, kteří ji potřebují.

Problém nedostatku zdravotníků se prohlubuje ve chvílích, kdy propuknou zdravotnické krize vyvolané nakažlivými chorobami, které jsou zprvu neznámé a musí se proti nim

bojovat. Jedná se například o SARS či ptačí chřipku, jejichž šíření bylo rychlé a zasáhlo celý svět (WHO, 2020).

1.3 Teorie zahraničního obchodu

Zahraníční obchod představuje obchodní vztahy jedné ekonomiky s jednou či více národními ekonomikami. Při převozu zboží a služeb z domácí ekonomiky do ekonomiky zahraniční se hovoří o exportu. Opačný proces, jež znamená převoz zboží a služeb z ciziny do domácí ekonomiky, se nazývá import.

Odlišným pojmem je mezinárodní obchod, který je definován součtem zahraničních obchodů. V případě mezinárodního obchodu dochází k souhrnu zahraničněobchodních vztahů mezi dvěma a více ekonomikami (Štěrbová, 2013).

Otevřená ekonomika

Za otevřenou ekonomiku je považována taková ekonomika, jež je součástí zahraničně ekonomických vztahů. V praxi toto označení znamená, že produkty vytvořené na území domácího státu nejsou na tomto území zároveň spotřebovávány, ale jsou vyváženy do zahraničí, kde jsou poptávány. Dochází i k opačnému chodu popisovaného procesu, což znamená, že domácí ekonomika přijímá zahraniční produkci ke své spotřebě.

Samotná míra otevřenosti země je závislá na politickém vyznání dané země, na velikosti státu a jeho ekonomiky, vlastnictví zdrojů a v neposlední řadě i na jeho geografické poloze. Za otevřené ekonomiky lze většinou považovat země nedisponující přírodními zdroji, čímž jsou odkázány na spolupráci s ostatními zeměmi. Ovšem i otevřenost ekonomiky s sebou přináší klady a zápory. Mezi zápornou vlastnost lze zařadit závislost na obchodních partnerech, možnost růstu cenové hladiny a pokles míry autonomie. Naopak výhodou je zvýšení poptávky ze zahraničí a tím způsobený růst trhu (Nováková, 2018).

Dělbá práce

V rámci mezinárodního obchodu je podstatná spolupráce zemí. Na myšlenke spolupráce byly zformulovány teorie absolutních a komparativních výhod. Za průkopníka teorie

absolutních výhod je považován klasický ekonom Adam Smith. Teorie vychází z předpokladu, že každý stát se má zabývat pouze takovými produkty, které jsou pro něho nejlepší. Mělo by se jednat o takové statky, u kterých je stát schopný dosáhnout absolutně nižších nákladů než jeho konkurence. Tyto výrobky by země měla následně vyvážet a v dovozu se zaměřit na produkty, jež není schopna s nižšími náklady vyrobit.

Teorii komparativních výhod se zabýval David Ricardo, který své tvrzení postavil na situaci, kdy země nemá žádnou z absolutních výhod. To znamená, že neumí žádný z produktů vyrobit nejlevněji, což znamená, že by si země měla nechat veškeré produkty dovážet. A právě pro tento případ byla vytvořena teorie komparativních výhod, která umožní tomuto státu se do mezinárodního obchodu zapojit. V praxi to znamená, že i přes skutečnost, že první stát vyrábí dva produkty levněji než stát druhý, dojde k rozdělení produkce mezi oba státy na základě efektivnosti. Dle tohoto postupu vyrobí první stát produkt, který je schopný vyrobit efektivněji, a druhý stát se bude zabývat výrobou druhého produktu. Na základě těchto skutečností se hovoří v případě prvního státu o největší absolutní výhodě a u druhého státu o nejmenší absolutní nevýhodě (Štěrbová, 2013).

2. Vybrané krize 20. a 21. století

Tato kapitola popisuje vybrané krize ve 20. a 21. století, které do novodobé historie zasáhly nejvíce. Jedná se o krize pramenící z příčin ekonomických i zdravotnických. Ačkoliv se závěrečná práce zaměřuje na krize 21. století, je třeba si uvědomit, že 20. století přineslo řadu nečekaných krizových událostí, jež svět ovlivnily, a proto je v této kapitole i tomuto období věnována pozornost. Na obrázku 2 je zobrazena časová osa představující roky níže popisovaných krizí.

Obrázek 2: Časová osa krizí 20. a 21. století
Zdroj: Vlastní zpracování

První vyobrazený rok 1918 představuje počátek jedné z nejznámějších zdravotnických krizí 20. století, tedy španělskou chřipku. Následuje rok 1929 spojovaný s krachem na newyorské burze a počátkem Velké hospodářské krize. Roku 1957 zachvátila Asii chřipka, kterou od té doby nazýváme jako asijskou. I rok 1968 je napojen na krizi ve zdravotnictví. V tomto roce propukla hongkongská chřipka. S rokem 1973 došlo k dalšímu zlomu, jež tentokrát zaznamenal hlavně ropný průmysl, jelikož započala ropná krize. O tři léta později, tedy v roce 1976, se na africkém kontinentu objevil nový druh závažného onemocnění, který získal název Ebola. Ve 21. století se stal zlomovým rok 2008, ve kterém započala finanční krize ovlivňující celý svět. I rok následující nebyl zvláště pro Evropu příznivý. V roce 2009 došlo k počátku řecké dluhové krize a ke krizi v eurozóně. Nezapomenutelným se stalo bezpochyby období 10 let po finanční krizi. Poslední údaj na časové ose zobrazuje rok 2019, jež navždy zůstane v myslích celého světa rokem, který zachvátila pandemie zvaná Covid-19.

Španělská chřipka

Španělská chřipka či chřipková pandemie. I tak se nazývá jedna z nejznámějších a největších zdravotnických krizí, která svět ve 20. století potkala. Chřipka se projevila v letech 1918

a 1919 a vyžádala nejméně 25 milionu obětí, avšak dle odhadů některých vědců může být počet obětí až dvojnásobný.

Prívlastek španělská onemocnění získalo z prostého důvodu. První zprávy, které o zákeřné chřipce informovaly, byly právě ze Španělska. Příčinou byla neutralita státu v právě probíhající první světové válce, při níž španělské noviny na rozdíl od ostatních států neprocházely cenzurou.

Chřipka proběhla ve třech vlnách. V březnu 1918, v srpnu 1918 a poslední v zimě 1919. První vlna byla oproti následujícím mírnější a nezanechala takový počet obětí. Při druhé a třetí vlně až polovina úmrtí postihla mladé lidi ve věku 20 až 40 let. Ačkoliv není jisté, kde se chřipka prvně objevila, rychle se rozšířila po západní Evropě a postupně se dostala do téměř každé části obydleného světa.

Jak již bylo napsáno výše, během pandemie zemřelo okolo 25 milionu lidí. Pro porovnání lze zmínit, že počet obětí první světové války byl okolo 8,5 milionu. Druhá světová válka si vyžádala 19,4 milionu obětí, čímž se španělská chřipka stala nejničivější pandemií v historii lidstva (Britannica, 2020).

Celá pandemie se podepsala i na hospodářství, jelikož docházelo k uzavírání škol, karanténám i poklesu maloobchodních tržeb. Lidé neměli potřebu nakupovat, avšak existovaly výjimky především ve formě zdravotnických pomůcek. V důsledku vysoké nakažlivosti i úmrtnost docházelo k nedostatku pracovní síly jak ve veřejném, tak soukromém sektoru. Dalším následkem pandemie se stal zvýšený počet krachujících podniků. Všechny tyto faktory znemožnily ekonomice růst, a proto došlo i ke snížení příjmů (Deloitte, 2020).

Velká hospodářská krize

Velká hospodářská krize známá také pod názvem Velká deprese. Jedná se o možná největší krizi dějin, během které výroba v průmyslu klesla skoro na polovinu, krachovaly banky a rostla nezaměstnanost. K této krizi se váže rok 1929, kdy došlo ke krachu na newyorské burze. V říjnu 1929 krach burzy sice krizi odstartoval, ale nebyl její příčinou. Tou byla 20. léta 20. století, která postupně nafukovala bublinu, která v říjnu 1929 praskla (Stroukal, 2021).

Za příčiny Velké hospodářské krize lze považovat více faktorů, než je krach na Newyorské burze. Počátek krize lze spatřit již v poválečném období po roce 1918, kdy se státy rozhodly oprostít od zlatého standardu. K tomuto rozhodnutí je donutila nouzová situace, ve které státy začaly tisknout více peněz, než kolik byly schopny podložit zlatem. Tento krok ovšem nepodnikly Spojené státy americké, a tím si zajistily přísun zlata z Evropy. Později se ke zlatému standardu vrátila i Velká Británie, což umožňovalo obyvatelům jakékoliv země směňovat národní měnu za americký dolar či britskou libru, které bylo možné směnit za zlato. Primárně ale směňování bylo pouze teoretické, jelikož skutečné krytí zlatem bylo už v této době zanedbatelné a kurzy jednotlivých měn uměle vytvořené.

Ještě rok před začátkem první světové války, tedy v roce 1913, vznikl americký Federální rezervní systém umožňující americkým bankám nejenom disponovat menšími rezervami, ale v letech 1924 až 1927 i snižovat úrokové sazby. Peněžní zásoba se za podpory nízkých úrokových sazeb stále zvyšovala, čímž docházelo k neustálému nafukování bubliny, která měla již brzy prasknout. Paradoxem je, že Federální rezervní systém měl při svém vzniku za úkol případným krizím zabraňovat, a přesto před rokem 1929 jasně přispěl k počátku krize, i když v roce 1928 úrokové sazby skokově zvýšil.

Mezi prvními krizemi pocítila Evropa. Prvním státem v krizi bylo Německo následováno Kanadou i Polskem (Stroukal, 2019).

Asijská chřipka

Asijská chřipka je jednou z velice známých chřipkových epidemií, která se ve světě objevila v únoru 1957. K jejímu prvotnímu výskytu došlo ve východní Asii. Konkrétně se jednalo o Singapur, odkud se onemocnění rozšířilo do Hongkongu o dva měsíce později.

Tato chřipka vznikla spojením tří genů, čímž došlo k vytvoření zcela nového virusu, který i přesto, že pocházel z Asie, se již v létě 1957 dostal až do Spojených států amerických, kde mu podlehl 116 000 obyvatel. Celkový počet obětí této chřipky je odhadován na 1 100 000 (Centra pro kontrolu a prevenci nemocí, 2019).

Jako u každé pandemie, jež si vyžaduje oběti na životech, dochází z ekonomického hlediska ke snížení počtu pracovních sil v zasažených oblastech. Dále k náhlému zatížení

zdravotnictví, odkládání plánovaných zákroků, omezení možnosti cestovat, což se rychle projeví na snížené poptávce po cestovním ruchu v dané oblasti (ECOSOC, 2009).

Hongkongská chřipka

V druhé polovině 20. století došlo k další epidemii, kterou zaznamenal celý svět. V červenci 1968 došlo k seskupení virů, jež daly vzniknout tzv. hongkongské chřipce. Jak název napovídá, prvním ohniskem nákazy se stal čínský Hongkong, avšak se nejednalo o jediné ohnisko nákazy. Chřipka se ještě tentýž rok rozšířila do Evropy, Indie, Filipín, Austrálie a Spojených států amerických. Následující rok se onemocnění rozšířilo už i do doposud nenakaženého Japonska, Afriky a Jižní Ameriky. Vir se nepodařilo zcela dostat pod kontrolu a znovu propukl i v letech 1970 a 1972.

Za dobu působení tohoto onemocnění zemřelo okolo 1 000 000 lidí. I když se jedná o velký počet obětí, hongkongská chřipka byla jedním z onemocnění, jehož úmrtnost nebyla tak vysoká, jelikož činila zhruba 0,5 %. Možnou příčinou menší úmrtnosti v porovnání s minulými onemocněními, které se světem šířily, mohla být lepší zdravotnická péče, silnější imunita lidí, již vyvinutá antibiotika a i období, ve kterém se chřipka šířila. Onemocnění totiž nejvíce propuklo v období zimních prázdnin, což pravděpodobně zapříčinilo, že se vir nemohl tak jednoduše šířit (Sino Biological, 2020).

Dopady na ekonomiku se mění v závislosti na úmrtnosti na danou nemoc a její rozšíření. Hongkongská chřipka sice nepatřila mezi ty pandemie nejničivější z pohledu úmrtnosti, ale rozšířila se téměř po celém světě. I proto způsobila zatížení zdravotnických zařízení i úpadek cestovního ruchu (ECOSOC, 2009).

Ropná krize

V 70. letech 20. století se prvně ukázalo, jak důležitou nerostnou surovinou ropa je. Rok 1973 se nesl ve znamení ropné krize, kdy celý svět pocítil její nepostradatelnost v tehdejším průmyslu, ropa se stala strategickou surovinou. Dne 16. října 1973 došlo k náhlému zvýšení cen ropy, což znamenalo počátek krize, kterou pocítil celý svět. Cena se během jediného dne zvýšila až o 70 %.

Organizace OPEC se v roce 1973 skládala pouze ze členů arabských zemí, kteří rozhodli, že tuto surovinu použijí jako ekonomický a politický nástroj. Členové organizace vyvážející ropu omezili její těžbu, zvýšili cenu barelu ropy na dvojnásobek, což činilo zhruba 5 USD, a vyhlásili embargo na vývoz ropy do zemí, které pomáhaly Izraeli ve válce. Embargo se dotklo Kanady, USA, Japonska, Velké Británie a Nizozemí. Následky embarga během chvíle pocítilo mnoho států. Mnoho benzínových stanic v USA bylo bez benzínu, v Německu bylo možné natankovat jen určité množství, podniky zpracovávající ropu byly donuceny omezit provoz, mnoho lidí přišlo o zaměstnání. Jednalo se o tzv. první ropný šok.

První ropný šok vyvolal ve světě velký propad světové ekonomiky, které se od poválečného období dařilo. Až v březnu 1974 se OPEC rozhodl o zrušení embarga, jelikož omezení již pocítily i jejich členské státy. O pět let později se projevil tzv. druhý ropný šok. Cena jednoho barelu se pohybovala na 90 USD, což bohužel nebylo historické maximum. Maxima bylo dosaženo v roce 2008, kdy cena jednoho barelu stála okolo 150 USD (Klingohr, 2015).

Ebola

Ebola je virové onemocnění způsobené infekcí pocházející z rodu virů ebolavirus postihující nejen lidi, ale i zvířata primárně na africkém kontinentě. V dnešních dnech je známo šest druhů tohoto onemocnění.

Ebola je světu známá od roku 1976, kdy byla objevena v Demokratické republice Kongo pod názvem Zair. Později byla nemoc přejmenována na Ebolu dle řeky, která Kongem protéká. To, že se jedná o závažné onemocnění, bylo jasné již během několika týdnů, kdy úmrtnost na toto onemocnění dosahovala neuvěřitelných 88 %. Nedostatečná hygiena a nevědomost se staly hlavní příčinou vysoké úmrtnosti a rychlého šíření nemoci.

Ebola se od svého objevení projevila v několika zemích v různých letech a vždy s sebou přinesla obavu o ekonomické fungování státu. Při jejím rozšíření došlo k útlumu turismu v zasažených oblastech, omezení leteckých spojů, úbytku pracovní síly, celkovému ekonomickému úpadku a v afrických zemích i k nedostatku surovin (Vymětal, Míčková, 2015).

Řecká dluhová krize

Řecko se stalo desátým členem Evropského společenství v lednu 1981. V roce 1993 vznikla Evropská unie, které se Řecko v roce 2001 zavázalo, že od následujícího roku bude používat společnou měnu Evropské unie, a tím vstoupí do eurozóny. Vstup do eurozóny měl své podmínky, které Řecko nesplňovalo, a proto svá data zfalšovalo. Netrvalo dlouho a na podvod se přišlo.

V říjnu 2009 se k moci dostalo Panhelénské socialistické hnutí, které se ihned po získání moci rozhodlo o snížení schodku státního rozpočtu tak radikálně, aby se země dostala na povolenou hranici v eurozóně tvořící 3 % HDP. Jelikož se jednalo o hranici, kterou země čtyřnásobně převyšovala, rozhodly se největší ratingové agentury snížit Řecku rating.

Řecko v roce 2010 vydalo úsporná opatření obsahující snížení pracovních bonusů, proplacených přesčasů a zafixování platů zaměstnancům vlády. Tato opatření obyvatelé nepřijali a zorganizovali první protesty. Následovalo přijetí dalšího úsporného balíčku, opětovné snížení ratingu a oficiální žádost o finanční pomoc, ve které by měla figurovat Evropská unie, Mezinárodní měnový fond a Evropská centrální banka.

Následující roky se nesly ve znamení zvyšování DPH, vytvoření nových daní, snižování ratingu, nespočtu protestů a stále více se prohlubující dluhovou zátěží, která v roce 2013 vyvrcholila v obavu, že vládě dojdou bez další pomoci peníze. V témže roce nezaměstnanost Řecka vystoupala na 27 % a stala se tak nejvyšší v celé EU. O rok později vzrostla ještě o 1 %, kdy nejzávažnějším problémem byla nezaměstnanost mladých lidí.

Důležitým krokem k obnově řecké ekonomiky byl rok 2014, kdy Řecko získalo peníze z prodeje dlouhodobých státních dluhopisů, a prvně se od dob krize zvýšil rating. Celá situace se zhoršila v roce 2015, kdy země byla nejbliže svému bankrotu, a zároveň se stala první vyspělou ekonomikou, jež nebyla schopna včas zaplatit svůj dluh Mezinárodnímu měnovému fondu (Vondřich, Bazgierova, 2015).

V roce 2015 Řecku dokonce hrozil tzv. grexit označující vystoupení Řecka nejen z eurozóny, ale i z Evropské unie. V dnešních dnech by se krize Řecka dala označit za ukončenou, jelikož již v roce 2017 si Řecko mohlo opět půjčovat a v roce 2021 dokonce za výhodnějších podmínek, než které má Česká republika (Kovanda, 2021).

Krize v eurozóně

Dluhová krize v Řecku popsána výše nepochybně souvisí s krizí v eurozóně, jelikož se stala odrazovým můstkem pro vyvolání této krize.

Při myšlence zavedení společné měny pro členské státy Evropská unie předpokládala, že když dojde ke sjednocení měny, může se v budoucnu stát EU unií hospodářskou. Jak je ale z dnešních dob známo, k tomuto kroku nedošlo a ani to EU nemá v plánu. Skutečnost byla jiná. Společná měnová politika nezískala tak pozitivní ohlas, jak EU očekávala. Docházelo k velkému rozdílu mezi silnými a slabšími ekonomikami, ba dokonce vyspělým státům ekonomický růst stagnoval.

Prvním problémem bylo nedodržení nastavených pravidel. Už v roce 2001 Portugalsko představilo rozpočtový deficit ve výši 4,1 % HDP, což bylo nad limit sjednaného pravidla, který udával, že schodek nesmí být vyšší než 3 % HDP. Dalším kritickým bodem bylo schválení půjčky od Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu ve výši 110 miliard eur pro Řecko, na které se mělo nejvíce podílet Německo sumou 22,4 miliardy eur. Po pomoci Řecku byla eurozóna nucena vyhlásit záchranný mechanismus. Bohužel v témže roce o finanční pomoc zažádalo také Irsko a v následujících letech také Portugalsko, Kypr a Španělsko, což vedlo k založení Evropského stabilizačního mechanismu pod vedením Evropské komise a Evropského systému finančního dohledu.

Jako prevenci před další krizí EU zpřísnila dozor nad službami z oblasti finančnictví. Jednalo se o Larosiérovu zprávu navrhuující novou strukturu založenou na mikroekonomickém a makroekonomickém dohledu, čímž vzniklo hned několik nových orgánů (Bydžovská, 2015).

Jedná se o Evropský orgán pro cenné papíry, jehož hlavním cílem je lepší ochrana investorů a stabilní finanční trh. Evropský orgán pro bankovníctví vznikl za účelem regulace bankovního sektoru v rámci celé EU, čímž vytvoří stabilní a jednotný trh. Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění má za úkol ochránit práva pojistníků a podpořit důvěru veřejnosti na těchto trzích. Posledním vytvořeným orgánem se stal Evropský výbor pro systémová rizika, z jehož názvu lze vyvodit i jeden z jeho cílů, kterým je předcházení rizik v EU a dohled nad finančním systémem EU (Evropská unie, 2022).

3. Finanční krize 21. století

Finanční krize, která se projevila na podzim v roce 2008 a později se překlenula do krize hospodářské, byla největší krizí od doby Velké hospodářské krize zahájené v roce 1929. Krizi, kterou později pocítil celý svět, mimo jiné odstartoval krach dvou fondů od investiční banky Bear Stearns v létě 2007. Jednalo se o fondy hedgeové vyznačující se možností speciálního investování, jež patří mezi rizikové. Příčiny krize ovšem sahají ještě do doby dřívější (Foster, Magdoff, 2009).

Tato krize je nazývána světovou, jelikož v roce 2009 došlo k poklesu světového HDP, avšak se našly země, kterým se podařilo se poklesu HDP vyhnout. Jednalo se primárně o chudší státy a výjimky z řad států bohatých. Patřila sem většina afrických a asijských států, Austrálie a Tichomoří. Ekonomickému poklesu se vyhnula také Albánie a Čína, která zaznamenala pouze zpomalení ekonomického růstu (Stroukal, 2021).

Finanční krize započala ve Spojených státech amerických, stejně jako zmíněná hospodářská krize z přelomu dvacátých a třicátých let dvacátého století. Kromě místa vzniku krize jsou jejich pojítkem i některé příčiny. A možná právě proto bývají často porovnávány (Lungová, 2011).

Wolf (2015) ve své publikaci uvádí několik faktů, jež označuje za selhání, kterých se bohaté státy západního světa před krizí dopustily. V knize je nazývá západními elitami. Mezi selhání řadí nemožnost se dohodnout, jak by se v případě krize mělo postupovat, zvětšování propasti mezi bohatými a chudými státy a v neposlední řadě přijetí eura, které se stalo mocným nástrojem. Z knihy vyplývá, že kdyby západní elita uměla reagovat na zmíněné skutečnosti, nemusel být dopad krize tak veliký (Wolf, 2015).

3.1 Příčiny krize

Hospodářská krize 21. století v USA byla způsobena hned několika faktory, které proběhly nezvykle ve stejný čas. Jednalo se o okolnosti především z oblasti financí, ekonomiky a politiky, jež měly později globální dopad. Jedním z hlavních důvodů, proč ekonomika přestávala být výkonná, byl nesoulad cen a financí. Nestabilita cen se projevila například

na úrokových sazbách, směnných kurzech, cenách nemovitostí, akcií i dluhopisů. Finanční nerovnováha byla zaznamenána na nedostatku veřejných financí, zadluženosti státu a nesplacených úvěrech.

Od roku 2000 do počátku krize došlo k několika poptávkovým a nabídkovým negativním šokům, které ekonomiku USA ovlivnily. Hned v roce 2000 došlo k prasknutí tzv. bubliny v technologickém odvětví, dále bylo odhaleno mnoho podvodů v účetnictví amerických firem. V neposlední řadě se na celé situaci podepsalo 11. září 2001 jeden nejznámějších teroristických útoků, při kterém zahynulo okolo 3000 lidí z různých zemí světa (Czesaný, Johnson, 2012).

Dle Karla Aigingera (2009) lze příčiny vzniku krize v roce 2008 rozdělit do několika kategorií. Za první z nich by se daly označit tzv. spouštěče, do kterých patří nezabezpečené půjčování peněz americkým domácnostem ve formě hypoték, jež by později nemusely být schopné svůj dluh splatit. Mezi dlouhodobé příčiny řadí neuspokojivou úpravu investičních fondů či finančních nástrojů. Dále zmiňuje vysoké očekávání výnosů jak ze strany bank, tak ze strany spotřebitelů a firem jako jednu z příčin. Neopomenutelnou položkou je také makroekonomická nerovnováha, která se v době před krizí vyznačovala vysokým deficitem Spojených států amerických v oblasti rozpočtu, úspor i obchodu a přebytkem úspor v zemích produkujících ropu. Dále jsou to faktory nedostatečné koordinace Světové banky, daňových rájů, cenové bubliny, nedostatek surovin, vysoké zisky z finančních kapitálů a mnohé další (Lungová, 2010).

Dle Elsona (2017) se na krizi z roku 2008 podepsala ve velké míře globalizace. Ta je příčinou propojenosti světa, což s sebou přináší výhody ve formě snazšího obchodování, sdílení nových znalostí, avšak existují i značné nevýhody. Jedná se například o vývoj krize, která sice vznikla na území USA, avšak velmi rychle se rozšířila do celého světa (Elson, 2017).

Jak již bylo řečeno výše, příčin vzniku finanční krize bylo mnoho, avšak za tu nejvýznamnější je považována americká hypoteční krize.

Americká hypoteční krize

Jednou z hlavních příčin vzniku finanční krize neboli Velké recese v roce 2008 byla americká hypoteční krize. Již v roce 2006 ministerstvo obchodu v USA poukazovalo na velký rozdíl možnosti dosáhnout na hypotéku oproti předchozímu roku. Hranice dosažení byla o 28 % nižší, a proto byly hypotéky dostupné i rizikovým dlužníkům, u kterých se dalo předpokládat, že nebudou schopni splácet své dluhy, i přes velmi malý úrok (Amadeo, 2021).

Těmto půjčkám se začalo přezdívat NINA či NINJA půjčky, které vznikly ze slovního spojení no income, no job, no assets, tedy půjčky určené pro lidi bez příjmů, bez práce a bez aktiv.

V letech 1996 až 2006 ve Spojených státech amerických docházelo ke stálému růstu cen nemovitostí. Za uvedené desetiletí došlo k nárůstu o 121 %, z čehož vyplývá, že pro lidi bylo velice výhodné nemovitosti nakupovat, jelikož jejich cena neustále rostla. V roce 2005 přišlo varování od autora knihy Investiční horečka v originálním znění Irrational Exuberance Roberta Shillera, že tento dlouhotrvající růst cen je umělý. Bylo to v době, kdy hypoteční bublina byla těsně před svým prasknutím (Stroukal, 2021).

V roce 2007 hypoteční bublina praskla. Důvodem byla klesající cena nemovitostí a velké množství hypoték, které dlužníci nebyli schopni splácet. Celá tato situace vyústila krachem nejvýznamnějších společností, mezi něž patřila i jedna z největších investičních bank Lehman Brothers zabývající se hypotékami a půjčkami, u kterých se předpokládalo, že jsou tak velké, že jejich bankrot není možný (Amadeo, 2021).

Tabulka 1: Procentuální podíl zadlužených rodin v USA, které jsou 60 a více dní v prodlení s umořovací splátkou jakéhokoliv svého úvěru

Percentil příjmu	1995	1998	2001	2004
< 20	10,2	12,9	13,4	15,9
20-39,9	10,1	12,3	11,7	13,8
40-59,9	8,7	10,0	7,9	10,4
60-79,9	6,6	5,9	4,0	7,1
80-89,9	2,8	3,9	2,6	2,3
90-100	1,0	1,6	1,3	0,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle Foster, Magdoff (2009, s. 33)

Tabulka číslo 1 popisuje situaci amerických rodin všech příjmových kategorií v letech 1995, 1998, 2001 a 2004, které mají šedesátidenní a větší zpoždění s jakoukoliv jejich splátkou. Jak lze z tabulky vyčíst, procentuální podíl zadlužených rodin s opožděnou splátkou v příjmových skupinách pod 80 percentil v letech jasně stoupají. Není překvapivé, že k největšímu rozdílu mezi lety 1995 a 2004 došlo v příjmové skupině v percentilu pod 20 a to o celých 5,7 %. Na druhou stranu v rodinách, kde se příjmový percentil pohybuje v rozmezí 90 až 100, došlo k poklesu v prodlení splácení úvěru o 0,7 %. Tato čísla dokazují, že hypoteční krize se v těchto letech tvořila a následně prohlubovala.

3.2 Dopady a vývoj krize ve vybraných ekonomikách

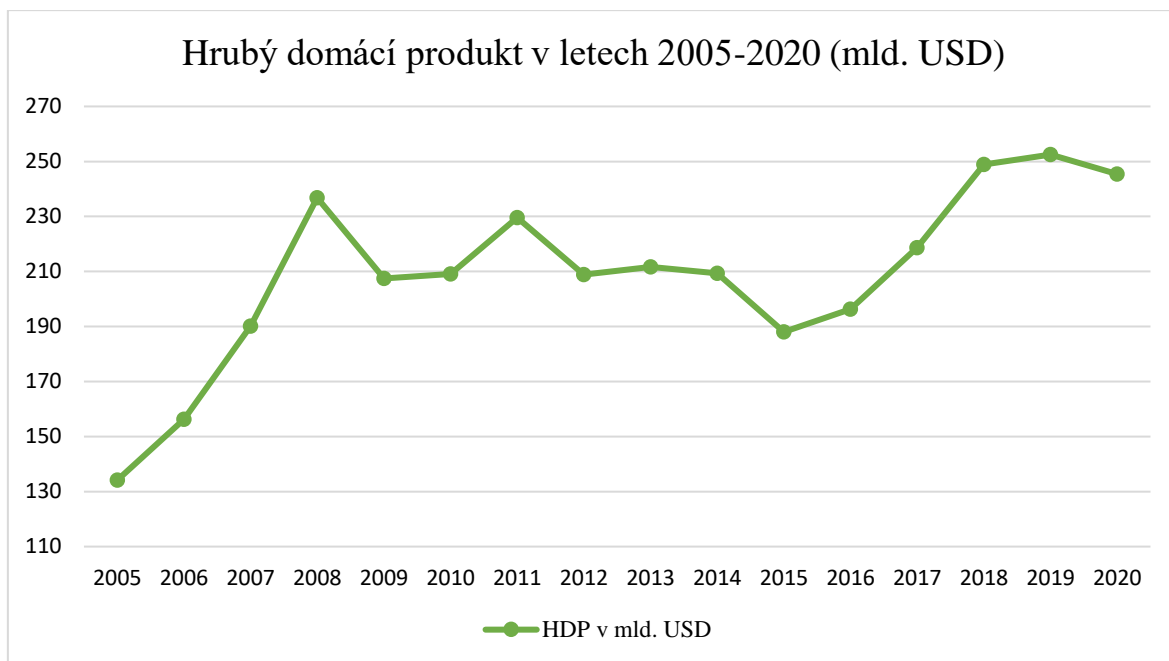
Během této krize se v nebezpečí ocitla celá hospodářská odvětví i národní ekonomiky způsobené negativním poptávkovým šokem, a právě tyto faktory jsou typické pro hospodářskou krizi. Dnešní globalizovaný svět s sebou nese mnoho pozitiv, ale bohužel i mnoho negativ. Záparem globálního světa je, že když jakákoliv krize zasáhne jeden ze států, velmi rychle se problém odrazí i do další země na základě jeho provázanosti. Každá země se s finanční krizí vypořádávala odlišně, avšak jejich cíl byl stejný. Zavést taková opatření, která by co nejvíce utlumila dopady krize a pomohla ekonomice opět fungovat. Nástroje na obnovu ekonomiky ovlivňují její otevřenost, síla a velikost (Lungová, 2010).

3.2.1 Situace v České republice

Zpětným pohledem na krizi pocházející z roku 2008 lze říci, že si s ní Česká republika uměla poradit, ačkoliv na českou ekonomiku měla dopad. Primární příčinou úspěchu bylo, že se tato krize do České republiky dostala zvenčí, tudíž nevznikla na území českého státu, kde ji ovšem postihla hlavně rychlým snížením poptávky ze zahraničí. Obrat zahraničního obchodu v České republice se mezi roky 2008 a 2009 snížil dokonce o 15,77 % (ČSÚ, 2011a).

Krize ovšem po roce 2009 neskončila. Dopady krize přicházely ve vlnách, což se promítalo i na vývoji HDP. Zde je třeba upozornit na fakt, že vývoj HDP a zahraničního obchodu nebyl totožný. Ačkoliv docházelo po roce 2012 v důsledku krize k poklesu HDP, zahraničnímu obchodu se dařilo a lze konstatovat, že zahraniční obchod země neodráží její ekonomickou situaci.

Obrázek 3: Hrubý domácí produkt v letech 2005-2020 (mld. USD)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Světové banky (2021)

Na obrázku 3 je zaznamenán vývoj hrubého domácího produktu České republiky v letech 2005-2020. Jak lze pozorovat, vývojový trend byl do roku 2008 strmě stoupající a přerušovaný až finanční krizí na úrovni 236,8 mld. USD. Mezi lety 2009 až 2011 docházelo k oživení ekonomiky, kdy se velikost HDP pohybovala okolo 229,5 mld. USD. Nicméně po fázi oživení následoval opětovný propad a ekonomika byla v recesi. Na Českou republiku začaly dopadat následky krize z roku 2008, jež se projevovaly až do roku 2015, kdy se HDP propadlo na hodnotu 188 mld. USD, což je téměř totožná hodnota jako v roce 2007.

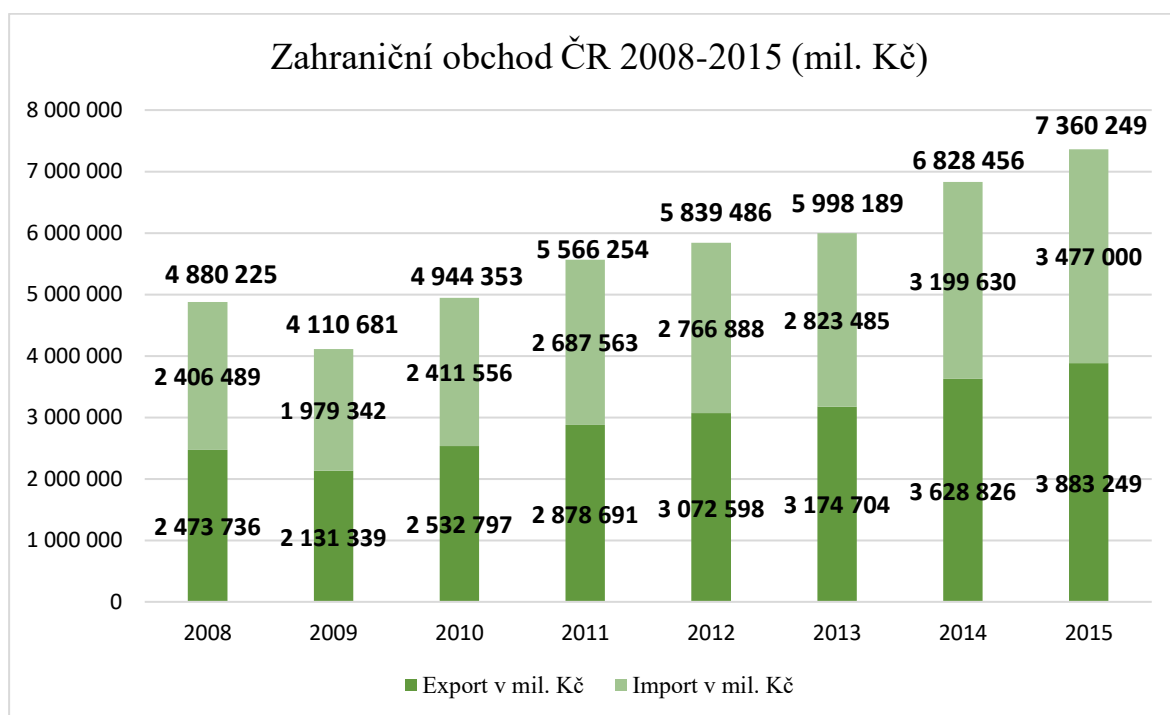
Tabulka 2: Průměrná roční inflace a růst HDP v letech 2009-2021 (%)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Inflace	1	1,5	1,9	3,3	1,4	0,4	0,3	0,7	2,5	2,1	2,8	3,2	3,8
Růst HDP	-4,7	2,4	1,8	-0,8	0	2,3	5,4	2,5	5,2	3,2	3	-5,8	3,3

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2022a,c)

Tabulka 2 udává informace o průměrné roční inflaci a růstu HDP v České republice v období od roku 2009 do roku 2021. Inflace vyjádřená v % se od roku 2009 do roku 2011 pohybovala od 1 do 2 %. K výkyvu došlo v roce 2012, kdy inflace vzrostla na 3,3 %, což by mohlo být přisuzováno poklesu české ekonomiky v důsledku dopadající krize. V následujících letech docházelo k poklesu až na 0,3 % v roce 2015. Během doby pandemie Covid-19 průměrná míra inflace zesílila a za rok 2021 se vyšplhala na 3,8 %.

Jako první údaj růstu HDP představuje hodnota - 4,7 %, což je údaj z roku 2009. Příčinou vysoké záporné hodnoty je i v tomto případě dopad finanční krize roku 2008, jež poznamenala celý svět. Následující roky se růst HDP pohyboval od - 1 % do 2,5 %, avšak pouze do roku 2015, kdy inflace dosáhla za zkoumané období maxima ve výši 5,4 %. Absolutním minimem se pak stala hodnota - 5,8 %, která představuje pandemický rok 2020 způsobený Covidem 19. V roce 2021 došlo k růstu HDP o 3,3 %.

Obrázek 4: Zahraniční obchod ČR 2008-2015 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2009-2016)

Na obrázku 4 lze sledovat situaci zahraničního obchodu České republiky v době 2008 až 2015. Jelikož od roku 2000 se české ekonomice velmi dařilo, rostl i zahraniční obchod. Jinak tomu nebylo ani v roce 2008, kdy se vývoz z České republiky pohyboval okolo

2,474 bilionu Kč a dovoz okolo 2,406 bilionu Kč. Změna nastala v roce 2009, když se ekonomická krize dostavila i do České republiky. V tomto roce se vývoz zboží pohyboval na hodnotě 2,132 bilionů Kč a dovoz klesl pod hranici 2 bilionů Kč, avšak bilance zahraničního obchodu se zvýšila na 151 997 mil. Kč oproti roku 2008, kdy bilance zahraničního obchodu byla také kladná, ale ve výši pouze 67 246 mil. Kč. Mezi roky 2008 a 2009 došlo k meziročnímu poklesu obratu zahraničního obchodu o 15,77 %. V roce 2010 nejen že došlo k oživení zahraničního obchodu, ale dokonce k nárůstu na 2,533 bilionů Kč za exportované zboží a 2,412 bilionů Kč za zboží importované do ČR, což představuje první rozdíl mezi vývojem zahraničního obchodu ČR a vývojem HDP. V tento rok z pohledu HDP sice došlo k malému oživení ekonomiky, ale rozhodně se nedalo mluvit o růstu ekonomiky jako v případě růstu zahraničního obchodu. Rok 2011 byl pro zahraniční obchod České republiky ještě příznivější a jeho hodnota obratu činila přes 5,56 bilionů Kč. Konkrétně 2,879 bilionů Kč za export a 2,688 bilionů Kč za import. Bilance zahraničního obchodu zůstala opět kladná ve výši 191 128 Kč. I rok 2012 se nesl ve znamení růstu zahraničního obchodu o téměř 0,3 bilionu Kč, na druhou stranu HDP tohoto roku opět znatelně propadlo. Velký meziroční nárůst obratu zahraničního obchodu nastal v roce 2014, kdy se vyšplhal do výše přes 6,8 bilionů Kč. Stoupající trend zahraničního obchodu pokračoval do konce sledovaného období. V roce 2015 již export z ČR tvořil 3,883 bilionů Kč a import do země byl ve výši 3,477 bilionů Kč, což tvořilo obrat ve výši 7,36 bilionů Kč. Na druhou stranu v roce 2015 se ekonomika dle hrubého domácího produktu nacházela na nejnižší úrovni od roku 2007.

Mezi lety 2008 a 2009 došlo v České republice k znatelnému propadu zahraničního obchodu, což bylo způsobeno i propadem poptávky po zboží ze strany Německa.

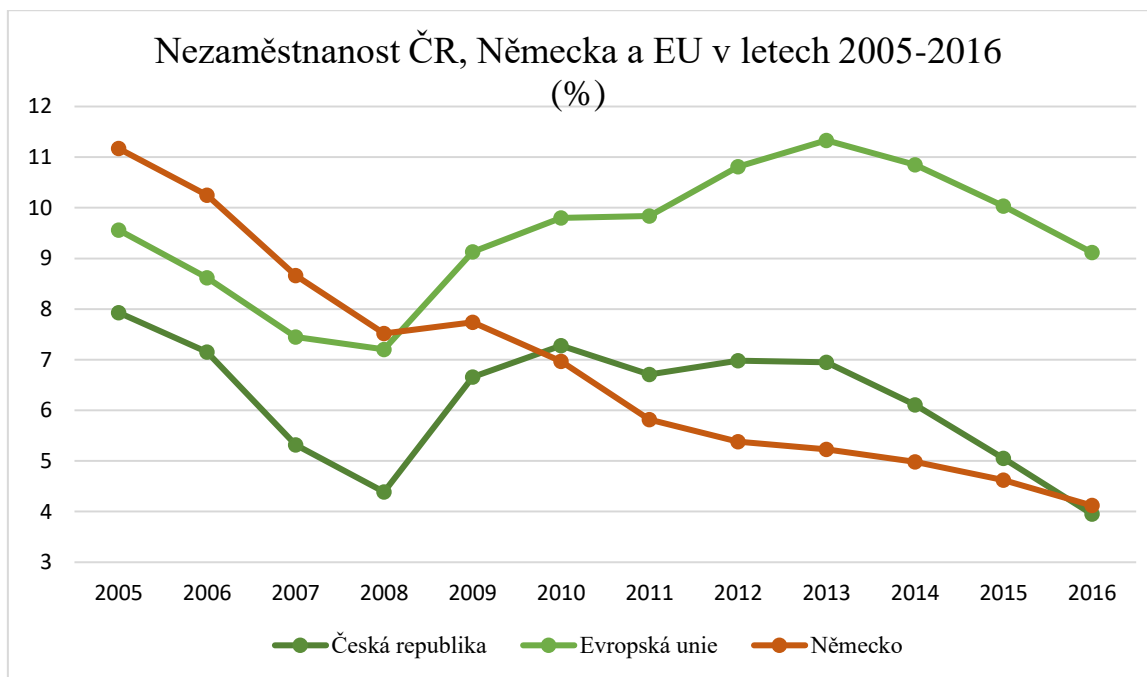
Tabulka 3: Zahraniční obchod mezi ČR a Německem v letech 2008-2013

Rok	Export (mil. EUR)	Import (mil. EUR)	Obrat (mil. EUR)	Meziroční změna export (%)	Meziroční změna import (%)
2008	30 415	25 676	56 091	+ 10,7	+ 6,3
2009	26 078	19 944	46 022	- 14,4	- 22,7
2010	32 457	25 316	57 773	+ 23,5	+ 21,4
2011	37 700	28 045	65 745	+16,2	+15,3
2012	38 437	27 835	66 273	+2,0	-0,7
2013	38 247	27 847	66 094	-0,5	0

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2009-2014)

V tabulce 3 lze pozorovat vývoj zahraničního obchodu mezi Českou republikou a jejím největším obchodním partnerem, kterým je Německo, z pohledu ČR. Jak je možné vidět, v roce 2008, kdy započala finanční krize, vyvezla Česká republika do Německa zboží v hodnotě 30 415 mil. eur. Naopak německá ekonomika do ČR dovezla zboží v hodnotě 25 676 mil. eur. V obou případech se jednalo o meziroční růst zahraničního obchodu mezi zmíněnými zeměmi. V roce 2009, kdy se krize projevila i v Evropě, došlo k výraznému poklesu zahraničního obchodu. Český export mířící do Německa se snížil o 14,4 %, tedy na hodnotu 26 078 mil. eur. Import z Německa do ČR byl zasažen ještě více a poklesl o 22,7 %. Pozitivní zprávou v roce 2010 byl fakt, že se obrat zahraničního obchodu mezi zeměmi zvýšil na hodnotu 57 773 mil. eur, která byla o 1 682 mil. eur vyšší než před vypuknutím krize. Údaje za rok 2011, 2012 a 2013 ukazují, že zahraniční obchod s Německem byl ovlivněn ekonomikou, jež se v těchto letech propadala do recese, avšak nekopírovala její průběh. V roce 2012 sice došlo k propadu meziročního importu o 0,7 %, avšak nejednalo se o dramatickou změnu. Rok 2013 přinesl meziroční pokles exportu o 0,5 %. Po celou dobu zkoumaného období má ČR s Německem kladnou obchodní bilanci, kterou si drží již od roku 1998.

Kvůli krizi vzniklé v USA přišlo v České republice o práci 1,2 % zaměstnaných osob, což nebyl nikterak dramatický propad oproti jiným státům, protože z pohledu celkové míry zaměstnanosti si Česká republika vedla lépe než celá EU, avšak pokles zaměstnanosti se projevil nejvýrazněji v oblasti zpracovatelského průmyslu, kde došlo ke snížení o 5,9 % (ČSÚ, 2011a).

Obrázek 5: Nezaměstnanost ČR, Německa a EU v letech 2005-2016 (%)
Zdroj: Vlastní zpracování dle Světové banky (2017)

Obrázek 5 představuje křivky vývoje nezaměstnanosti v České republice, Německu a Evropské unii od roku 2005 do roku 2016. Jak je na první pohled patrné, Česká republika se po celou dobu zkoumaného období drží pod průměrem EU, avšak průběh obou křivek si je velmi podobný. Na druhou stranu Německo má průběh ukazatele nezaměstnanosti zcela odlišný. Do roku 2008 je nezaměstnanost Německa nadprůměrná oproti EU, což bylo dáno dlouhodobým problémem Německa se s vysokou nezaměstnaností vypořádat. Po roce 2008 ovšem došlo k jejímu snížení, což bylo způsobeno podpůrnými nástroji zmírňující dopady na tamější ekonomiku v době krize. V roce 2008 byla nezaměstnanost ekonomiky EU nejnižší za zkoumané období. V tomto roce čítala nezaměstnanost ve výši 7,204 %, kdežto ČR pouze 4,39 %. V roce 2009 se krize již projevila po celé Evropské unii, a proto není překvapením, že nezaměstnanost začala narůstat. V roce 2009 nezaměstnanost EU vzrostla o necelá 2 % do výše 9,128 %, v ČR byl nárůst nezaměstnanosti větší, jelikož

překročil zvýšení o 2,2 % do výše 6,66 %. Německo se drželo uprostřed oproti zkoumaným ekonomikách na hodnotě 7,74 %. Nejvyšší nezaměstnanosti dosáhla Česká republika v roce 2010, kdy míra nezaměstnanosti byla ve výši 7,28 %. EU dosáhla nejvyšší nezaměstnanosti v roce 2013, kdy byla ve výši 11,332 %. Největší rozdíl a tzv. nejvíce rozevřené nůžky mezi EU a Českou republikou s Německem se objevily v roce 2016, kdy nezaměstnanost ČR poprvé od začátku krize klesla pod 5 % na hodnotu 3,95 % a nezaměstnanost Německa na hodnotu 4,12 %. V té době dosahoval průměr nezaměstnanosti Evropské unie lehce přes 9 %.

Zvýšená nezaměstnanost i pokles HDP v době krize 2008 probíhal po celém světě. V rámci Evropské unie docházelo ovšem k velkým rozdílům mezi členskými státy. Německo patřilo ke státům, kterým se nezaměstnanost během krize dařila paradoxně zlepšovat, ale situace na jihu EU se drasticky zhoršovala, i přes fakt, že tyto státy bojují s vysokou nezaměstnaností dlouhodobě. Situaci zachraňovaly sociální systémy, které má EU poměrně štedré oproti jiným zemím světa (Krugmann, 2012).

Opatření přijatá ČR

V roce 2008, kdy započala finanční krize v USA a postupně se dostávala do Evropy, se členové vlády shodli, že finanční sektor České republiky je silný, a i přes přicházející krizi nevyžaduje zásadní změny v opatření. Výhodou pro zemi byly ostražitě nastavené standardy pro dosažení úvěrů i přístup ČNB k podpoře důvěry na finančním trhu (Vláda ČR, 2008).

V roce 2009 vydala vláda ČR Národní protikrizový plán, ve kterém uvádí informace o realizovaných a schválených opatřeních, mezi která patří snížení sazby daně z příjmů právnických osob z 21 % na 20 %. Toto snížení mělo podnikům ušetřit peníze, jež by mohly být investovány do projektů či na dopady krize. Dalším zavedeným opatřením se staly garantované provozní a exportní úvěry pro malé a střední podniky, které se mohly dostat až do výše 8 mld. Kč, snížené sazby pojistného na nemocenské pojištění, zapojení rezervních fondů či možnost vytváření rezerv z provozních výdajů (Vláda ČR, 2009).

Jedním z dalších kroků vlády na ochranu státu v době krize se stalo prodloužení i zvýšení finanční podpory v nezaměstnanosti z původních 65 % průměrného měsíčního výdělku na 80 % v prvních dvou měsících následované podporou v dalších měsících ve výši 55 %.

V rámci tohoto kompromisního balíčku protikrizových opatření lze nalézt také možnost zrychlených odpisů a navýšení přídatků na děti (Morávek, 2009).

Odvětví zasažená krizí

Kapitálové toky byly oblastí, která krizi v České republice velmi pocítila, jelikož v roce 2009 došlo k téměř k úplnému přerušení přijímání ostatního kapitálu, což mělo za následek, že oproti roku 2008 se suma přímých zahraničních investic snížila o více jak polovinu (ČSÚ, 2011a).

Během krize byl zahraniční obchod České republiky zasažen v různých oblastech. Většinu odvětví se v době krize nedařilo, ale našly se i obory, které si v nelehké době přilepšily.

Tabulka 4: Meziroční změna struktury zahraničního obchodu dle SITC v roce 2009 oproti roku 2008

SITC	Export (v mil. Kč)	Import (v mil. Kč)	Obrat (mil. Kč)	Meziroční změna export (%)	Meziroční změna import (%)	Podíl na ZO (%)
Stroje a dopravní prostředky	1 136 286	815 942	1 952 228	-14,6	-18	47,5
Polotovary a materiály	378 409	350 995	729 404	-21,6	-26	17,7
Nápoje a tabák	16 395	13 627	30 022	+0,1	+7,6	0,7
Živočišné a rostlinné oleje	2 591	5 346	7 937	-8	+18,3	0,2

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2010)

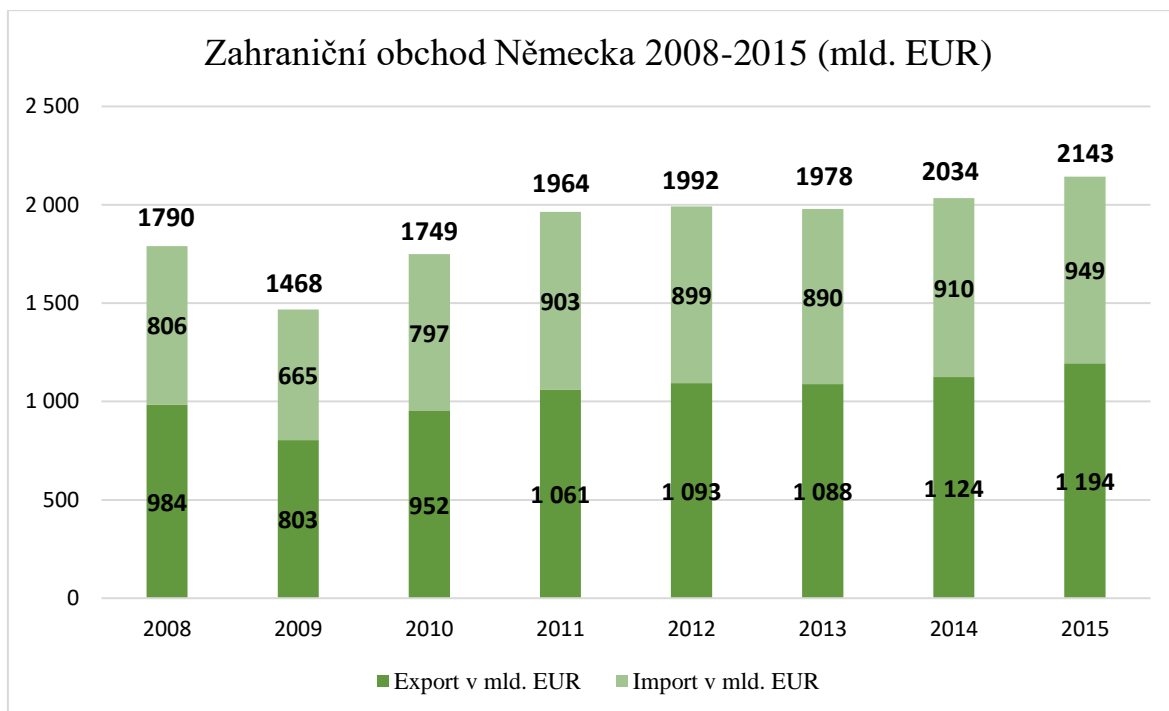
V tabulce 4 je možné pozorovat, jak se změnila struktura zahraničního obchodu v roce 2009 oproti roku 2008 ve vybraných oblastech dle SITC. V roce 2009 meziroční export strojů a dopravních prostředků, tedy oblast pro ČR klíčová, klesl o 14,6 %. Situace

ze strany importu byla ještě razantnější, jelikož došlo ke snížení o celých 18 %. Obrat této oblasti činil 1 952 228 mil. Kč. Druhou nejvíce zasaženou oblastí se stala kategorie polotvarů a materiálů, kde jejich propad v případě exportu i importu byl větší než 20 %. Jednalo se tedy o větší pokles, než v případě strojů a dopravních prostředků, avšak podíl na zahraničním obchodu této kategorie je 17,7 %, kdežto skupina strojů a dopravních prostředků v ČR tvoří 47,5 %. Dle vysokého procenta je jasné, že tyto dvě odvětví jsou pro ČR důležité, jelikož dohromady tvoří téměř 70 % zahraničního obchodu. Pouze dvě oblasti meziročně zvýšily svůj obrat v zahraničním obchodě. Staly se jimi nápoje s tabákem a živočišné a rostlinné oleje, které ovšem dohromady netvoří ani 1 % zahraničního obchodu ČR.

3.2.2 Situace v Německu

Německo patří dlouhodobě mezi největší ekonomiky světa a zároveň mezi největší světové exportéry, čímž se stává závislé na odběru zboží a služeb od svých obchodních partnerů, kterým nejvíce dodává vozidla, elektronické výrobky, chemikálie, stroje a další. Stěžejním jsou pro Německo i jeho dodavatelé, mezi nimiž se na předních příčkách nachází Česká republika s dovozem automobilů a jejich dílů. Do Německa se také dováží přístroje zpracovávající data, farmaceutické výrobky, automobily a jejich díly či kovy. Tato silná stránka země může být zároveň i její slabinou, jelikož napojení na okolní svět je pro ni důležité a v dobách nejistých se jakýkoliv výpadek zahraničního obchodu v zemi projeví (Businessinfo, 2021a).

Obrázek 6: Zahraniční obchod Německa v letech 2008-2015 (mld. EUR)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Destatis (2022)

Jak je možné pozorovat na obrázku 6, ve kterém se nachází údaje o zahraničním obchodě Německa v letech 2008 až 2015, projdou jím ročně tisíce miliard eur. V době před vypuknutím krize v roce 2008 německý zahraniční obchod dosáhl obrátu ve výši 1790 mld. eur. Tuto částku se ovšem v roce následujícím nepodařilo navýšit, jelikož finanční krize se již projevila v Evropě. V prvním roce této krize se německý export vyšplhal na hodnotu 803 mld. eur a import do výše 665 mld. eur, což činilo meziroční propad obrátu zahraničního obchodu o 332 mld. eur tvořící necelých 18 %. Německo ovšem zavedlo několik opatření na zmírnění dopadu krize, což napomohlo tomu, že v roce 2010 se zahraniční obchod opět zvýšil, avšak nepřekročil hodnoty z roku 2008. Zlom nastal v roce 2011, kdy se již dá mluvit o růstu zahraničního obchodu, jelikož obrát za tento rok činil 1964 mld. eur, z čehož export byl ve výši 1 061 mld. eur a poprvé v historii přesáhl hranici 1 000 mld. eur. Od té doby zahraniční obchod za zkoumané období rostl s výjimkou roku 2013. V roce 2014 byla pokořena hodnota 2 000 mld. eur obrátu zahraničního obchodu díky exportu ve výši 1 124 mld. eur a importu ve výši 910 mld. eur.

Opatření přijatá Německem

Německo po vypuknutí hypoteční krize v USA začalo měnit svůj postoj k poskytování hypoték. Důvodem bylo riziko neschopnosti splácení dluhů jako v případě USA, a proto Německo zvýšilo požadavky na dosažení úvěrů. I přes to, že země změnila svůj postoj, krize ji postihla, což vyústilo k řadě opatření s cílem zmírnit její dopady. Mezi zavedená opatření se řadí uplatnění šrotovného, zkrácená pracovní doba neboli kurzarbeit či dva balíčky opatření na podporu ekonomiky (Krček, 2020).

První balíček podpory německé ekonomiky byl zaveden již v listopadu 2008 a obsahoval změnu odpisů pro malé a střední podniky, zvýhodnění pro domácnosti prostřednictvím snížení základu daně, dvouleté osvobození od silniční daně pro nové automobily, navýšení rozpočtu jedné z největších německých bank Kreditanstalt für Wiederaufbau známé pod zkratkou KfW o 15 miliard eur a další (Král, 2017).

V rámci druhého balíčku opatření, jež bylo vydáno pár měsíců po balíčku prvním, se Německo zavázalo k lehkému snížení daní, podpoře infrastruktury a v neposlední řadě k zavedení šrotovného. Toto poslední zmíněné opatření velmi pomohlo automobilovému průmyslu, který je pro Německo stěžejním odvětvím. Výši šrotovného za jeden automobil starší devíti let stanovila německá vláda na 2 500 eur. Tuto částku bylo možné získat, pokud si majitel koupil vozidlo nové či ho získal prostřednictvím leasingu. Na základě zavedení šrotovného nejtěžší dobu krize německý automobilový průmysl zvládl poměrně dobře (Krček, 2020).

Zavedením šrotovného ovšem neprosperovalo pouze Německo, ale i Česká republika. Jednalo se o krok, který musel být legislativně i administrativně upraven, což nebyl jednoduchý úkol pro německou vládu, která se s tím ovšem vypořádala. Tento krok vyvolal zvýšenou poptávku po automobilech, což bylo výhodné i pro ČR, která je německým obchodním partnerem a v oblasti automobilového průmyslu je pro Německo zcela nepostradatelná. Zvýšená německá poptávka po automobilech způsobila v ČR zvýšenou poptávku po automobilových dílech, čímž mohlo dojít k navýšení výroby a exportování většího množství požadovaných produktů. Tento jev, ze kterého ČR prosperovala, je nazýván pozitivní externalitou.

Spolu s novými opatřeními došlo ke snížení příspěvku v nezaměstnanosti i přechodu na částečné úvazky. Nárůst částečných úvazků od listopadu 2008 do května 2009 činil 1 338 800. Dalším velmi výrazným opatřením byla možnost práce na zkrácený pracovní úvazek nazývaný kurzarbeit. Tato dohoda mezi státem, zaměstnavatelem a zaměstnancem je výhodná v dobách krize, kdy je možné zaměstnanci pokrátit jeho pracovní dobu a stát se postará o doplacení zbylého příjmu. Po zavedení kurzarbeitu nemusela být pracovní místa rušena a lidé nepřicházeli o práci, což vedlo ke snížení nezaměstnanosti i přes to, s jakou krizí se svět potýkal (Krčec, 2020).

Vývoj německé nezaměstnanosti v době krize měl opačný trend, než tomu bylo v ostatních zemích, viz Obrázek 5. Nezaměstnanost Německa v roce 2005 byla na takto silnou ekonomiku poměrně vysoká, a to 11,17 %. Do roku 2008 se dařilo německé ekonomice toto procento snižovat až na 7,52 %. V roce 2009 se již projevila hospodářská krize, avšak nezaměstnanost stoupla pouze o 0,2 %, protože německá vláda zavedla balíček na podporu německé ekonomiky zahrnující kurzarbeit. Od této chvíle nezaměstnanost ve sledovaném období pouze klesala až na hodnotu 4,12 %.

Odvětví zasažená krizí

Krize projevená v roce 2009 páchala škody po celém světě a ani silná ekonomika Německa nebyla výjimkou. Zasaženy byly všechny pro zemi důležité oblasti zahraničního obchodu, kam se řadí nejen automobilový průmysl, strojírenský průmysl, ale i oblast průmyslu chemického.

Tabulka 5: Meziroční změna zahraničního obchodu ve vybraných oblastech

Vybraná oblast	Export (v mld. EUR)	Import (v mld. EUR)	Obrat (mld. EUR)	Meziroční změna export (%)	Meziroční změna import (%)
Automobily	94,76	40,85	135,61	-26,43	-11,9
Díly do vozidel	31,92	23,46	55,38	-25,87	-25,45
Léky	41,4	17,11	58,51	-4,45	+2,76

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD (2022)

V tabulce 5 lze pozorovat meziroční změnu zahraničního obchodu ve vybraných oblastech v roce 2009 oproti roku 2008. Mezi vybrané oblasti je zařazen obchod s automobily a samotnými díly do vozidel, jež jsou pro německý zahraniční obchod stěžejní. Jak lze v tabulce vidět, export automobilů v roce 2009 poklesl o téměř 26,5 % oproti předcházejícímu roku. K poklesu došlo i vozidel importovaných, ale v hodnotě 11,9 %. Obrat zahraničního obchodu s automobily za rok 2009 se pohyboval ve výši 135,61 mld. eur. Obchod s díly do vozidel se oproti roku 2008 snížil v případě exportu i importu o téměř stejné procento, avšak hodnota exportu byla vyšší v hodnotě 31,92 mld. eur. Jednou z mála oblastí, která zaznamenala v krizovém roce vzestup obratu zahraničního obchodu, se stala léčiva, jejichž importovaná hodnota se meziročně zvýšila o 2,76 % na hodnotu 17,11 mld. eur.

3.3 Srovnání zkoumaných ekonomik

Finanční krize v roce 2008, jež vyústila v krizi ekonomickou, ovlivnila celý svět včetně české a německé ekonomiky, které jsou na sobě vzájemně závislé. Velmi zasaženou oblastí se stal zahraniční obchod, jelikož došlo k celosvětovému propadu poptávky po zboží a službách. Česká republika zaznamenala propad zahraničního obchodu v roce 2009 o 15,77 %, jelikož obrat za rok 2008 činil přes 4,88 bilionů Kč a v roce 2009 už pouze

4,11 bilionů Kč. Svůj podíl na tomto propadu má i Německo jakožto největší obchodní partner České republiky. V tomto období se výměna zboží mezi těmito státy propadla o téměř 18 %. Větší procentuální rozdíl nastal v importu z Německa do České republiky než exportu z Česka do Německa.

V době krize přicházely vlády obou států s různými opatřeními, aby ochránily své ekonomiky od hlubokých propadů. ČR se vydala cestou snížení daňových sazeb z příjmů právnických osob a zvýšenou podporou v nezaměstnanosti. Cestu podpory v nezaměstnanosti zvolilo Německo, které zásluhou kurzarbeitu dokonce v době, kdy se začaly projevovat dopady krize, dokázalo snížit nezaměstnanost, která se do té doby pohybovala nad průměrem EU a byla vyšší než v České republice. V roce 2008 nezaměstnanost Německa byla o téměř 3 % vyšší než nezaměstnanost České republiky. Výrazným opatřením německé vlády se stalo zavedení šrotovného, které nejen pomohlo zmírnit dopady na automobilový průmysl v době krize, ale i zasaženou ekonomiku nastartovat. Toto opatření ovšem nebylo výhodné pouze pro Německo, ale i pro Českou republiku, která zaznamenávala po zavedení šrotovného v Německu zvýšenou poptávku po automobilových dílech. Na druhou stranu i Česká republika uvažovala o šrotovném jako o jednom z protikrizových opatření, avšak k jeho schválení nedošlo. Rozdílem mezi Českou republikou a Německem se stal postoj ve finančním sektoru, v němž ČR nepodnikala žádné zásadní úpravy, protože systém byl stabilní a hypotéky byly poskytovány těm, jež je mohli splácet. Německo v tomto ohledu muselo svůj postoj změnit, aby nedocházelo k neschopnosti dlužníků dostát svým závazkům.

Provázanost zkoumaných ekonomik potvrzují i dopady na stejná odvětví, která jsou pro Českou republiku a Německo zásadní. Jedná se primárně o automobilový průmysl a strojírenství, ve kterých si jsou obě země velmi důležitými partnery. Česká republika v roce 2009 přišla meziročně o hodnotu exportu v oblasti strojů a dopravních prostředků ve výši 14,4 %. Na druhou stranu hodnota importu ve stejné oblasti zaznamenala ještě větší propad a to o 18 %. Německo v tom samém roce přišlo o hodnotu 26,43 % exportu automobilů v porovnání s rokem 2008, kdežto hodnota importu za toto období klesla méně, a to o 11,9 %.

4. Zdravotní krize 21. století

V prosinci roku 2019 byl v čínském městě Wu-chan objeven nový vir SARS-CoV-2 pojmenovaný Mezinárodním výborem pro taxonomii virů. Toto označení získal podle viru s genetickou podobností ovlivňující část světa v letech 2002 a 2003, jež byl nazván SARS-CoV. Infekční onemocnění, které vzniká prostřednictvím viru SARS-CoV-2, Světová zdravotnická organizace pojmenovala Covid-19.

Po vyskytnutí viru v Číně si evropské země mohly myslet, že tento vir je daleko a že se ho není třeba obávat, jelikož do života Evropanů nezasáhne. V danou chvíli se onemocnění považovalo za nákazu, která se vyznačuje propuknutím pouze v malých oblastech, kterou v případě Covidu-19 bylo město Wu-chan. Ovšem opak byl pravdou a onemocnění Covid-19 se rychle šířilo. Od 11. března 2020, kdy byl Covid-19 rozšířen nejen do několika zemí, ale i kontinentů a postihl velkou část populace, bylo onemocnění vyhlášeno organizací WHO za pandemii (Koley, Dhole, 2020).

4.1 Fáze pandemie

Již v roce 1999 Světová zdravotnická organizace definovala 6 fází pandemie, které byly následně aktualizovány. Fáze byly vytvořeny za účelem pomoci státům se správně rozhodnout v těžkých situacích v dobách pandemie.

Tabulka 6: Fáze pandemie

Fáze	Popis fáze z pohledu přenosu viru	Nezbytné kroky v dané fázi
1.	Vir se nepřenáší ze zvířete na člověka.	Příprava zdravotnického systému, vývoj a příprava plánu v případě pandemie.
2.	Vir již byl přenesen ze zvířete na člověka.	
3.	Přenesení viru na člověka způsobilo malé oblasti nákazy.	
4.	Vir byl přenesen: zvíře-člověk-člověk. Může dojít k propuknutí nákazy v komunitě.	Aktivace krizového plánu.
5.	Došlo k přenosu viru mezi lidmi do nejméně dvou zemí WHO v jedné oblasti.	Implementace krizového plánu s cílem zmírnění ekonomických a sociálních dopadů.
6.	Došlo k přenosu viru do další země WHO v jiné oblasti než v případě fáze 5.	

Zdroj: Vlastní zpracování dle WHO (2020)

Bližší informace o fázích pandemie jsou k nalezení v tabulce 6. Jednotlivé fáze jsou rozděleny na základě typu přenosu viru a následných nezbytných kroků, které je třeba podniknout, aby nedocházelo k dalšímu šíření viru. Do první fáze pandemie WHO zařadila druh viru na člověka nepřenositelný, následuje fáze přenesení viru ze zvířete na člověka a jeho postupné šíření v rámci různých komunit. Poslední šestá fáze představuje situaci, kdy se vir šíří mezi lidmi v různých státech i kontinentech. Nezbytnými kroky k zastavení šíření viru je v prvních třech fázích pandemie příprava zdravotnického systému, vývoj a příprava plánu. Během čtvrté fáze, ve které se již lidé nakazili mezi sebou, by mělo dojít k aktivaci krizového plánu, který by měl šíření viru zastavit. V páté a šesté fázi se vir šíří i do dalších zemí, a proto je potřeba implementovat krizový plán a pokusit se zmírnit veškeré ekonomické a sociální dopady.

Koronavirus se šíří kapénkami, jimiž napadne dýchací cesty postiženého člověka, u kterého se onemocnění projevuje různými způsoby. Někteří lidé mají příznaky klasického nachlazení, jako jsou teplota, rýma a bolest svalů. Jiní jsou tzv. bezpříznakoví pacienti, kteří onemocnění zjistí pouze na základě testů. Bohužel u mnoha lidí po celém světě se koronavirus projevuje mnohem závažněji a měl rozdílné dopady. Mnoho nemocných skončilo v nemocnicích a někteří i na dýchacích přístrojích. Denně boj s koronavirem prohrály tisíce lidí bez ohledu na věk po celém světě. Mnoho států se za dobu pandemie ocitlo na samé hranici kolapsu zdravotního systému, protože lůžka pro pacienty nestačila, nemocnice neměly dostatek dýchacích přístrojů ani zdravotnického personálu.

4.2 Vývoj pandemie v České republice

Den, který se stal dnem vyhlášení pandemie Covid-19 Světovou zdravotnickou organizací, byl 11. březen 2020. Tohoto dne začalo docházet ke spekulacím o možné změně postoje České republiky k právě vyhlášené pandemii. Během pár dní došlo na území státu k mnoha změnám, které byly ještě před nedávnem nemyslitelné. Nikdo si do této doby nedokázal představit, že by v takto moderní době, jako je 21. století, mohlo dojít k jakémukoliv omezení samotných občanů.

Jedním z prvních prozření, že se onemocnění netýká pouze asijských států, přišlo po dvou měsících od jeho objevení, jelikož se prokázalo i v Evropě. Konkrétně se jednalo o Itálii, kde se situace začala vymykat kontrole. Již 8. března 2020 byla v Itálii vyhlášena celostátní karanténa. Lidé nemohli vycházet z domu s výjimkou cesty do práce a nákupu základních potravin. Na hranicích měst stály policejní kontroly, vláda vyhlásila pozastavení nejen průmyslových činností. Uzavřelo se téměř vše, co bylo v danou chvíli možné, což tvořilo přes 80 % veškeré italské průmyslové výroby. Fungovat mohly pouze nezbytné podniky (Czech Trade, 2020).

Březen byl zlomový i pro Českou republiku. Občané si dokázali po vzoru Itálie představit, co Covid-19 může způsobit a už 12. března 2020 byl v České republice vyhlášen nouzový stav dle ústavního zákona č. 110/1998 Sb. na dobu 30 dní. O tomto rozhodnutí vláda informovala Usnesením č. 194 Vyhlášení nouzového stavu (MV ČR, 2020).

Covid-19 postihuje lidi všech věkových kategorií, nemocné i zcela zdravé jedince. V době největšího nátlaku na zdravotnictví nebylo výjimkou, že nemocnice nebyly schopné přijímat další pacienty z důvodu nedostatku lůžek i personálu. Kritickými se stala lůžka na jednotkách intenzivní péče, jelikož mnoho pacientů bylo odkázáno na pomoc přístrojů.

V lednu 2021 byla vyhodnocena statistika v počtu nakažených Covidem-19 na milion obyvatel, ve kterém se Česká republika nechvalně umístila na prvním místě s 84 137 nakaženými na milion obyvatel. Následovaly například země jako USA s 73 165 nakaženými, Panama se 71 350 nakaženými a Velká Británie s 66 263 nakaženými na milion obyvatel. Není proto divu, že české zdravotnictví bylo na okraji kolapsu (Statista, 2021).

4.2.1 Opatření v ČR

Dne 12. března 2020 bylo v České republice vyhlášeno devět usnesení týkající se Covidu-19. Mezi nejzásadnější patřily po vyhlášení nouzového stavu Usnesení č. 198 o krizovém opatření o zákazu vstupu do ČR a cestování do rizikových zemí a krizové opatření o zákazu pořádání kulturních, sportovních a dalších akcí s účastí nad 30 osob dle Usnesení č. 199.

Dále občany státu velice ovlivnilo Usnesení č. 211, které se týkalo krizového opatření o zákazu maloobchodního prodeje a služeb. Usnesení s účinností od 14. března 2020 zapříčinilo, že mnoho zaměstnanců i podnikatelů nemohlo vykonávat svou činnost.

Jedním z dalších opatření, které vláda České republiky kvůli onemocnění Covid-19 zavedla, bylo Usnesení č. 215 o přijetí krizového plánu ze dne 15. března 2020. V tento den vláda vyhlásila od 16. do 24. března zákaz volného pohybu osob na území státu s výjimkami cest do zaměstnání, zdravotnického zařízení a dalších. Dále v tomto Usnesení nařídila omezení kontaktu s dalšími osobami a volný pohyb na veřejných místech. Závěrem Usnesení bylo vydání několika doporučení (MV ČR, 2020).

Jak je patrné z předchozího textu, od března roku 2020 se situace v České republice změnila a lidé zažívali něco, co neznali a doufali, že ani nezažijí. Začala doba zákazu vycházení,

výroba po domácku šitých roušek za účelem ochrany dýchacích cest a pro mnohé doba nejistoty a strachu.

4.2.2 Dopady pandemie

Veškerá opatření, která přijímal celý svět, se promítla do fungování všech ekonomik a zahraničního obchodu. Výjimkou nebyla ani ekonomika česká. Covidová krize naplno propukla v roce 2020 a již během tohoto prvního roku pandemie bylo možné zaznamenávat její první dopady. Pandemie zasáhla široké spektrum odvětví a většině z nich uškodila. Velmi rychle se pandemie projevila na cestovním ruchu, který je popsán níže. Nejvíce zasaženou oblastí se ovšem staly služby. Restaurace, ubytování, kadeřnictví, kosmetické salóny a mnohé další služby byly nuceny ze dne na den zavřít, čímž nemohly svou činnost dále provozovat s výjimkou povolených omezených režimů. Řada podnikatelů byla odkázána na pomoc státu a své úspory. I přes tento fakt se práce zabývá dopadem na zahraniční obchod, a proto není sektor služeb dále rozebírán. Ovšem je třeba si uvědomit, že sektor služeb si prošel velkým šokem, ze kterého se bude dlouho vzpamatovávat, a je třeba na něho myslet v souvislosti s pandemií.

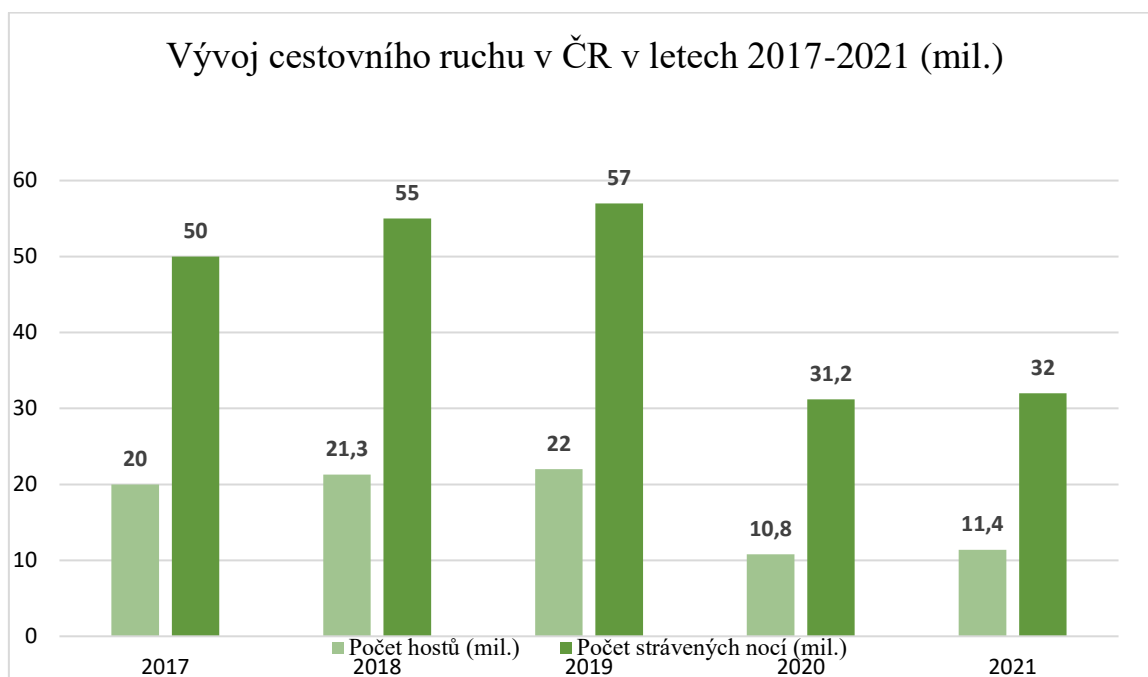
Na druhou stranu existují odvětví, kterým Covid-19 pomohl. Jedná se především o farmaceutické a zdravotnické firmy, jež se zabývají vývojem vakcín a léků proti tomuto onemocnění nebo vyvíjejí nástroje na odhalení nemoci. Pandemie jim přinesla možnost rozšířit svá portfolia o nové vakcíny, léky, testy na odhalení nemoci, jež se v České republice staly běžnou součástí životů. Tržby těchto společností dosahují řádu bilionu Kč (Focuson, 2022).

Rozmach v době pandemie zažil také chemický průmysl, který musí být schopen se rychle přizpůsobovat a reagovat na nové podmínky. Důkazem této flexibility se stala i zrychlená výroba dezinfekčních prostředků, roušek, respirátorů a chemických látek potřebných pro výrobu léků, kterých při vypuknutí pandemie byl nedostatek (Rais, 2021).

Cestovní ruch

Ačkoliv dopady pandemie se budou projevovat i v následujících letech, první dopady bylo možné sledovat již v jejím prvním roce. Jedním z odvětví, jež bylo pandemií zasaženo

nejrychleji, byl cestovní ruch. Uzavřené státní hranice a zdravotní opatření, která s sebou Covid-19 přinášel, zapříčinila pokles turistů o 1 miliardu po celém světě.

Obrázek 7: Vývoj cestovního ruchu v ČR v letech 2017-2021
Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2022b)

Na obrázku 7 je možné pozorovat vývoj cestovního ruchu v České republice v letech 2017 až 2021. Jak je z obrázku patrné, od roku 2017 do roku 2019 cestovní ruch v České republice vzkvétal. V roce 2017 bylo v ČR ubytováno 20 milionů hostů. Toto číslo se v roce 2018 ještě o 1,3 milionu navýšilo a v roce 2019 se dokonce dostalo na hranici 22 milionu hostů. Rok 2020 byl již celý ovlivněn pandemií Covid-19 a počet hostů v hromadných ubytování klesl téměř na polovinu na 10,8 milionu. Během roku 2021 došlo k oživení cestovního ruchu a počet hostů dosáhl 11,4 milionu. Podobný průběh měl i vývoj počtu přenocování v České republice. V roce 2017 počet přenocování poprvé dosáhl hranice 50 milionů a zastavil se až na 57 milionech nocí během roku 2019. V roce 2020 počet strávených nocí klesl na 31,2 milionů, avšak v následujícím roce došlo k opětovnému oživení a to na 32 milionu nocí za rok.

První čtvrtletí roku 2020 zaznamenalo první poklesy návštěvnosti České republiky způsobené Covidem-19. Ačkoliv v lednu a únoru byly přírůstky hostů pozitivní, v březnu se situace změnila. Ubytovací služby byly omezeny a počet ubytovaných hostů se snížil

o dvě třetiny. Ve druhém čtvrtletí byly ztráty už mnohem znatelnější. Za tu dobu se v ČR ubytovalo 2,6 milionu lidí. Tento údaj představuje snížení o 82,9 % ubytovaných oproti druhému čtvrtletí roku 2019. Třetí čtvrtletí zaznamenalo také pokles, které ovšem nebylo tolik drastické. V letních měsících byla opatření rozvolněna a bylo možné zase více cestovat. Závěrem roku docházelo opět k poklesu počtu hostů o 85,9 % a počet strávených nocí klesl o 81,3 % oproti poslednímu čtvrtletí roku 2019 (ČSÚ, 2022b).

V České republice největší turistický pokles zaznamenala Praha, jež ztratila v roce 2020 okolo 6 milionů hostů oproti roku 2019 a zároveň pocítila snížený počet přenocování o 13,6 milionů. Počet hostů ze zahraničí v roce 2020 klesl na 2,8 milionu, což tvoří jednu čtvrtinu předcházejícího roku. K poklesu došlo i v řadách domácích turistů, a to dokonce na 28 % představující 8 milionů domácích hostů. Toto číslo mohlo být ještě podstatně nižší, kdyby nedošlo v letních měsících k rozvolnění vládních opatření na ochranu proti šíření onemocnění (Businessinfo, 2021b).

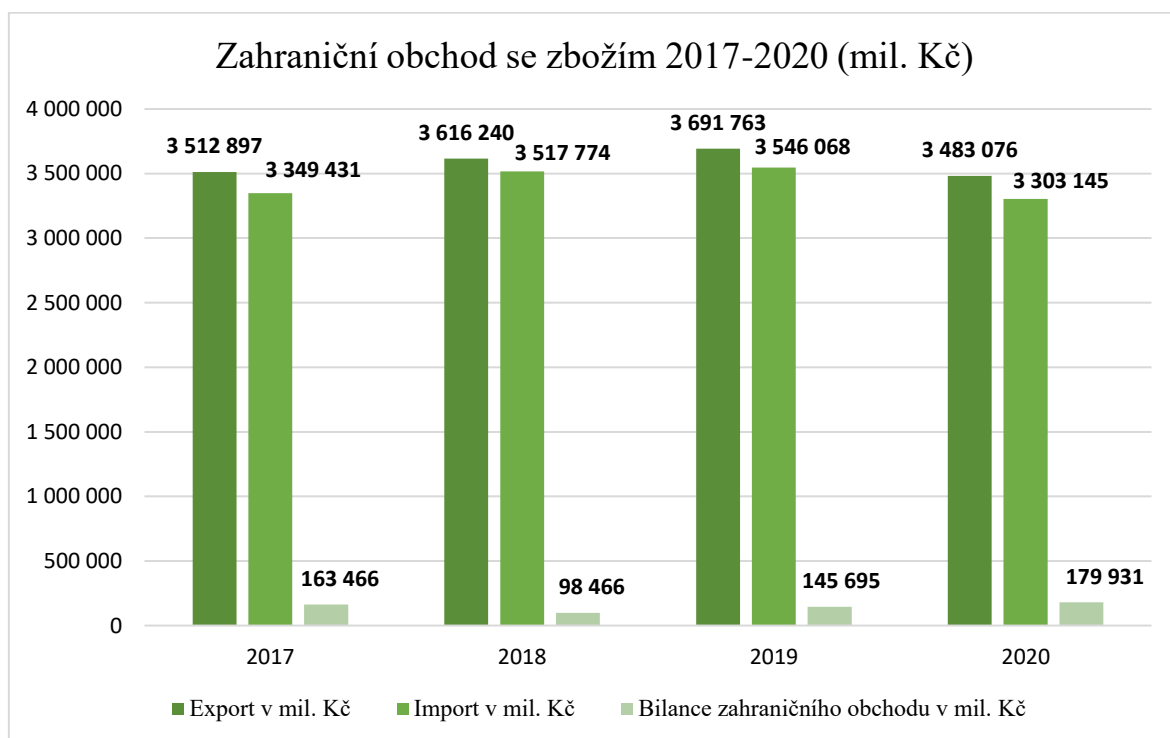
Pokles turismu pokračoval i v roce 2021, kdy odvětví cestovního ruchu bylo pandemií Covid-19 ovlivněno již jeden rok. V prvním čtvrtletí 2021 docházelo ke stálému snižování počtu hostů. Snižování bylo velice znatelné, jelikož došlo k meziročnímu poklesu hostů o 91,1 % a jinak tomu nebylo ani v počtu přenocování, kdy pokles dosáhl 88,2 %. Situace se začala poprvé zlepšovat po více než roce ve druhém čtvrtletí. Počty hostů i přenocování se začaly zvyšovat o více než 50 % oproti předchozímu roku. Ve druhém čtvrtletí ČR zaznamenala 1,6 milionu hostů ze zahraničí i České republiky. Nejpočetnější zahraniční klientelou se stali v roce 2021 Němci, kteří Českou republiku navštívili ve větším počtu, než ve druhém čtvrtletí roku 2020, a to o 14,5 %. I třetí čtvrtletí roku bylo pro cestovní ruch ČR pozitivnější a meziroční výsledky byly v kladných číslech. Hosté v počtu 6,7 milionu strávili v hromadných ubytováních 19,4 milionu nocí (ČSÚ, 2022b).

Poslední čtvrtletí roku 2021 bylo oproti roku předchozímu nejméně úspěšnější. Příčinou bylo rozvolnění restrikcí, ke kterému ve čtvrtém čtvrtletí došlo. Meziroční počet hostů v hromadném ubytování se zvýšil o 353,5 %, což je sice velmi vysoké procento, ovšem je třeba myslet na skutečnost, že v předchozím roce byla opatření přísná a možnost ubytování velmi omezená. I počet přenocování se zvýšil na konečných 7,7 milionu nocí, což vyjadřuje meziroční přírůstek o 262,4 % (ČSÚ, 2022b).

Zahraníční obchod České republiky

O exportní a importní výkonnosti státu vypovídá zahraniční obchod se zbožím. Jedná se o přehled obchodu uskutečněným mezi domácími subjekty a zahraničím.

Mnoho odvětví se v důsledku pandemie Covid-19 dostalo do potíží, ovšem objevily se i výjimky, kterým situace naopak přilepšila. Nejhuře si v této době vedl například automobilový průmysl, cestovní ruch, pohostinství a ubytování. Dařit se začalo online obchodům či výrobcům zdravotnických potřeb.

Obrázek 8: Zahraniční obchod se zbožím 2017-2020 (mil. Kč)

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2018-2021)

Na obrázku 8 lze pozorovat zahraniční obchod se zbožím České republiky v letech 2017 až 2021. Vývoz z České republiky se od roku 2017 do roku 2019 zvyšoval z původních 3 512 897 mil. Kč na 3 691 763 mil. Kč. V prvním roku pandemie ovšem došlo k poklesu exportu na 3 483 076 mil. Kč. Stejný průběh ve sledovaném období zaznamenal i dovoz zboží do Česka. Ve sledovaném období do roku 2019 docházelo k růstu hodnoty importovaného zboží, avšak s rokem 2020 došlo v důsledku pandemie k poklesu hodnoty zboží na 3 303 145 mil. Kč. V průběhu let docházelo také ke změně obchodní bilance. Rozdíl mezi vyváženým zbožím z České republiky a dováženým zbožím ze zahraničí byl

ve sledovaném období kladný s výjimkou roku 2021. Aktivní obchodní bilance v roce 2018 dosahovala nejnižší kladné hodnoty 98 466 mil. Kč ve sledovaném období. Naopak největšího kladného rozdílu ve sledovaném období bylo dosaženo v roce 2020, kdy hodnota aktivní obchodní bilance byla 179 931 mil. Kč. V roce 2021 došlo ke změně a obchodní bilance skončila se schodkem 150 mil. Kč. Mezi rokem 2019 a prvním rokem pandemie 2020 došlo k meziročnímu poklesu obrátu zahraničního obchodu se zbožím o zhruba 6,24 %.

Tabulka 7: Meziroční procentní změny v zahraničním obchodě

Rok	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.
Export 2019/2020	-0,3	-0,7	-13,3	-39,3	-29,8	-0,4	-1,1	-5,4	2,2	5,6	8,1	18
Import 2019/2020	0,5	-2,9	-9,9	-27	-24,9	-6,6	-6,2	-4,9	-2,3	-1,7	2,1	7,4
Export 2020/2021	-0,6	3,8	29,2	78,3	41,6	13,2	4,3	8,2	-2,8	-7,5	8,1	8,2
Import 2020/2021	-3,2	3,3	22,8	49,8	38,6	30,1	12,3	22,7	12,7	6,9	17,1	19,9

Zdroj: Vlastní zpracování dle ČSÚ (2020-2022c)

V tabulce 7 lze pozorovat meziroční procentuální vývoj zahraničního obchodu České republiky. Změny jsou zaznamenány během prvních dvou let pandemie, tedy v meziročních změnách v letech 2019/2020 a 2020/2021. Jednotlivá data udávají, jakým směrem se vyvíjel zahraniční obchod v jednotlivých měsících. Data, která v tabulce zaujmou na první pohled, patří do změn, jež nastaly během dubna a května. Jedná se o měsíce, ve kterých již pandemie byla velmi rozšířená a platila celoplošná opatření nejen v České republice, ale i v mnoha partnerských státech. Počátek roku 2020 vykazoval záporné hodnoty ve vývoji zahraničního obchodu. V dubnu 2020 došlo ovšem radikálnímu meziročnímu poklesu exportovaného zboží z ČR ve výši 39,3 %. I následující měsíc byl propad exportovaného zboží oproti roku 2019 strmý ve výši 29,8 %. Do konce roku 2020 již k drastickým záporným výkyvům exportu nedošlo, ba dokonce

od devátého měsíce roku docházelo k meziročním nárůstům. Podobně na tom byl i meziroční vývoj importu, kdy dubnové hodnoty se prokázaly o 27 % nižší a květnové o 24,9 %. Další zajímavou hodnotou je určitě dubnové meziroční navýšení v roce 2021, kdy se český export zvýšil o 78,3 %. K navýšení došlo i v květnu 2021, kdy meziroční růst exportu dosáhl výše 41,6 %. Zbytek roku se nesl ve znamení meziročního růstu exportu s výjimkou měsíců září a října. Import do ČR od února v roce 2021 meziročně rostl, avšak první měsíc roku vykazoval známku propadu o 3,2 %.

Výrobky zpracovatelského průmyslu

Velmi zasaženou oblastí se staly pro Českou republiku zásadní výrobky zpracovatelského průmyslu, mezi kterými v České republice nejvíce dominují motorová vozidla, stroje a elektrická zařízení. Výroba se během pandemie nejen mnohokrát omezovala, ale i pro nedostatek dílů zcela zastavovala. Produkce automobilů, jednotlivých automobilových dílů a strojů je pro českou ekonomiku klíčová. Výrazně se podílí na tvorbě HDP a také na českém exportu. Oblast výrobků zpracovatelského průmyslu tvoří téměř 96 % exportu.

Největší obrat s Českou republikou nejen v odvětví výrobků zpracovatelského průmyslu si drží Německo, které je dlouhá léta jejím největším obchodním partnerem v oblasti exportu, importu i celkového obratu. Fakt, že se jedná o velmi dobré obchodní partnery, dokazuje skutečnost, že od roku 1993 do roku 2019 se zemím podařilo obchodní vztahy prohloubit a jejich vzájemný objem obchodu se zvýšil více než třináctkrát. V posledních letech se do Německa exportuje 32 % celkového objemu českého vyváženého zboží. Kladnou obchodní bilanci má Česká republika s Německem od roku 1998 (Businessinfo, 2021a).

Ačkoliv je německá ekonomika mnohem vyspělejší a bohatší, Česká republika má tendence ji následovat, což je pozitivní vlastností pouze do doby, kdy se německé ekonomice daří. Jakmile se tato ekonomika dostane do nesnází, česká ekonomika je jedna z prvních, kdo tuto změnu pocítí. Velkou provázanost lze pozorovat především v automobilovém průmyslu, do kterého Česká republika dodává pro Německo nezbytné automobilové díly a komponenty (ČNB, 2019).

V roce 2018 dosahovala hodnota exportovaných výrobků zpracovatelského průmyslu 3 452 447 mil. Kč. Následující rok došlo k růstu exportu na hodnotu 3 531 080 mil. Kč. Rok 2020 již představoval jasný pokles exportu v hodnotě 3 335 950 mil. Kč (ČSÚ, 2021).

4.2.3 Vládní nástroje při boji s pandemií a aktuální situace

Česká republika za dobu působení pandemie musela řešit řadu nečekaných událostí. Vláda se musela vypořádávat se situací, kterou nikdo neznal, aby zabránila šíření koronaviru. Opatření, která ČR v letech 2020-2022 zažívala, byla různorodá a často velmi zásadní. V březnu 2020 došlo k uzavření základních, středních i vysokých škol. V této době se začala řešit distanční výuka, která se s pauzami a výjimkami pro určité skupiny žáků a studentů provozovala až do jarních měsíců roku 2021. Uzavřeny byly i restaurace, ubytování a většina obchodů. Na nákup se dalo chodit pouze pro život potřebných obchodů, mezi které patřily potravinové řetězce, lékárny a drogerie. Situace byla tak vážná, že se lidé mohli pohybovat venku pouze s ochranou dýchacích cest, nebylo povoleno se scházet ve více početných skupinách. Tato vládní nařízení byla razantní a přísná, ale většina z nich pravděpodobně nezbytná.

Aby stát podpořil podnikatele, kterým znemožnil v době nejtěžšího průběhu pandemie jejich podnikání, připravil jim možnost získat kompenzační bonus dosahující až 1000 Kč za den. Tento bonus byl určený OSVČ, společníkům malých s.r.o. i osobám pracujícím na DPP a DPČ, které byly přímo poškozeny koronavirovou pandemií. O bonus se žádalo u Finanční správy za předpokladu, že tržby za srovnávané období poklesy nejméně o 30 % nebo došlo k povinné karanténě, péči o dítě nebo izolaci (MF ČR, 2022).

Od začátku zavedení kompenzačních bonusů v letech 2020 a 2021 vyplatil stát na bonusech 44 miliard korun. Poslední období, ve kterém podnikatelé mohli o bonus žádat, bylo do dubna 2022. O tuto nabídku na získání kompenzačního bonusu projevil zájem 276 278 podnikatelů (Finanční správa ČR, 2022).

Dalším nástrojem, jež vláda v boji proti šíření koronaviru použila, bylo v listopadu 2021 zavedení možnosti se zúčastnit společenských akcí včetně návštěvy restaurací pouze na základě platného očkování proti onemocnění Covid-19 či prodělání nemoci do 180 dní od pozitivního PCR testu. Jednalo se tak o zpřísnění pro neočkované občany, kteří se do té

doby těchto událostí mohli účastnit alespoň na základě negativního testu na Covid-19. Toto opatření vyvolalo nejen v České republice rozporuplné názory, demonstrace a nepokoje, což společnost rozdělilo na dva tábory. Ke zrušení tohoto opatření došlo z kraje roku 2022.

V květnu 2022 jsou veškerá opatření minulostí. Je možné do země přicestovat bez omezení a respirátory na ochranu dýchacích cest již nejsou povinné ani ve zdravotnických zařízeních a sociálních službách.

4.3 Vývoj pandemie v Německu

Spolková republika Německo zaznamenala první případ nákazy koronavirem v okrese Starnberg u Mnichova již 28. ledna 2020, tedy o více než měsíc dříve, než se první případy projeví v České republice. V době vypuknutí pandemie mělo Německo v čínském městě Wu-Chan, odkud se nákaza rozšířila, okolo 100 občanů (Jabůrek, 2020).

4.3.1 Opatření v Německu

Stejně jako většina světa si i Německo prošlo řadou vládních doporučení a nařízeních. Jelikož Německo je republika spolkových zemí, docházelo k nařízením proti šíření koronaviru různě. Každá spolková země měla k opatřením jiný postoj. Příkladem může být Bavorsko, které 9. prosince 2020 vyhlásilo zákaz prodeje alkoholických nápojů a zákaz nočního vycházení. Sasko od 14. prosince 2020 uzavřelo školy, školky i některé obchody, avšak v Braniborsku v této době byly obchody otevřeny.

Mezi celostátní doporučení vlády patřilo například omezení kontaktu a držení týdenní karantény před rodinnými oslavami. K prvnímu přísnému nařízení patřilo uzavření restaurací, dále pak celostátní uzavření škol a všech obchodů s výjimkou obchodů potravin, lékáren a dalších pro život potřebných. (Connoly, 2020).

4.3.2 Dopady pandemie

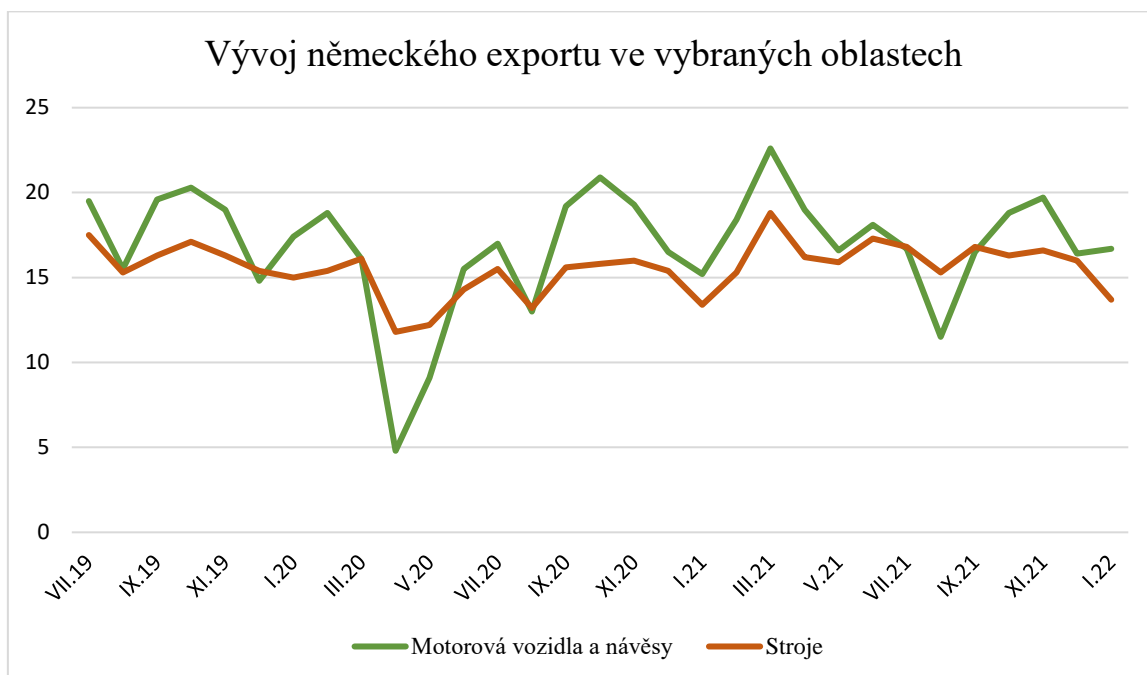
Tabulka 8: Dopady pandemie na export v prvním roce pandemie

Zboží	2019 (mld. eur)	2019 (%)	2020 (mld. eur)	2020 (%)
Automobily	132,3	10,1	113	9,24
Autodíly	57,61	4,41	50,16	4,12
Letecké dopravní prostředky	28,94	2,21	19,2	1,58
Léky	52,18	3,99	55,95	4,59
Vakcíny, antiséra, krev	26,92	2,06	31,33	2,57

Zdroj: Vlastní zpracování dle OECD (2022)

Tabulka 8 zobrazuje skutečné rozdíly v německém exportu v prvním roce pandemie ve vybraných segmentech, mezi které patří automobily, autodíly, letecké dopravní prostředky, léky a vakcíny s antiséry a krví. Jak je možno vidět v prvních třech vybraných segmentech došlo k meziročnímu poklesu. Všechny tyto segmenty jsou pro Německo velmi důležité, jelikož na oblasti motorových vozidel a strojírenství německý export stojí. Největší propad zaznamenal vývoz automobilů o 0,86 % oproti roku 2019, což tvořilo snížení hodnoty vývozu o 21 mld. USD. Export autodílů poklesl meziročně o 0,29 %. Na druhou stranu se objevila odvětví, která se meziročně zvýšila. Jednalo se o oblast spojenou se zdravotnictvím. Německo v roce 2020 vyvezlo o 0,6 % více léků v hodnotě 60,9 mld. USD. Ke zvýšení došlo i v segmentu vakcín, antisér a krve o 0,51 %.

Situace v odvětví motorových vozidel a strojů

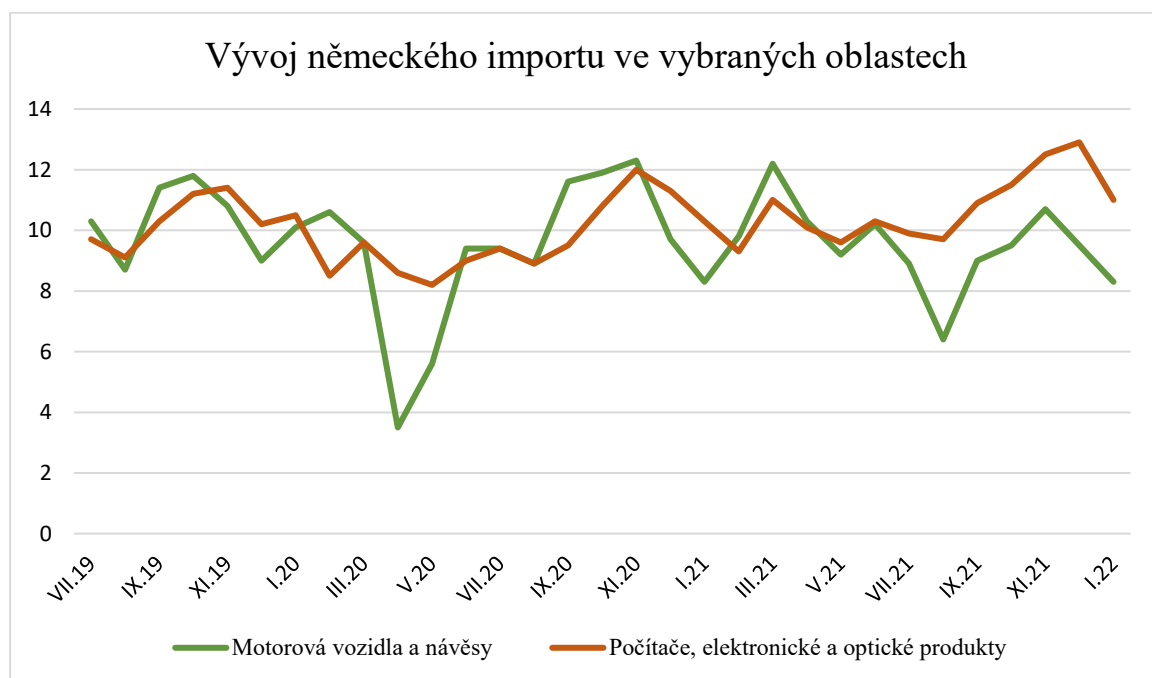
Obrázek 9: Vývoj německého exportu ve vybraných oblastech

Zdroj: Vlastní zpracování dle Destatis (2022)

Obrázek 9 představuje vývoj německého exportu v oblasti motorových vozidel a strojů od července 2019 do ledna 2022. Toto období vyobrazuje osa vodorovná, zatímco osa vertikální představuje hodnoty v miliardách eur. Zelená křivka představující motorová vozidla a návěsy vykazuje, že v závěru roku 2019 došlo k poklesu exportu v dané oblasti na prosincových 15,4 miliard eur. Začátkem roku 2020 docházelo k oživení exportu, čímž se hodnota motorových vozidel a návěsů za měsíc únor vyšplhala na 18,8 miliard eur. Následující měsíce se začaly projevovat následky právě vypuklé pandemie. V dubnu 2020 byl export v této oblasti nejvíce postižen a klesl přibližně o 7 miliard eur na částku 4,8 miliard eur oproti lednovému výsledku. Následující měsíce se export nejen oživoval, ba dokonce narůstal na prozatímní maximum 20,9 miliard eur za říjen 2020. Jelikož pandemie nebyla na ústupu ani v roce 2021, došlo ke dvěma výraznějším poklesům v lednu a srpnu. V lednu 2022 byl export motorových vozidel a návěsů ve výši 16,7 miliard eur. Podobný vývoj zaznamenala i oblast exportovaných strojů, která je na obrázku vyznačená oranžovou barvou. Křivka vyvážených strojů je oproti křivce motorových vozidel a návěsů plošší. Za sledované období se její maximum dostalo na 18,8 miliard eur v březnu 2021

a naopak minimální hodnoty dosáhla stejně jako křivka motorových vozidel a návěsů při propuknutí pandemie v dubnu 2020 do výše 11,8 miliard eur.

Ovšem nebyl to pouze export, který pandemie ovlivnila, změny nastaly i v oblasti importu. Nejsilnější pozici v rámci importu do Německa mají stejně jako u exportu motorová vozidla a návěsy, které ve velkém množství dováží do země Česká republika. Ze zboží, které Česká republika do Německa dováží, tvoří auta a jejich díly okolo 20 %. Druhou důležitou dováženou položkou jsou počítače a dále také elektrické a optické produkty (OECD, 2022).

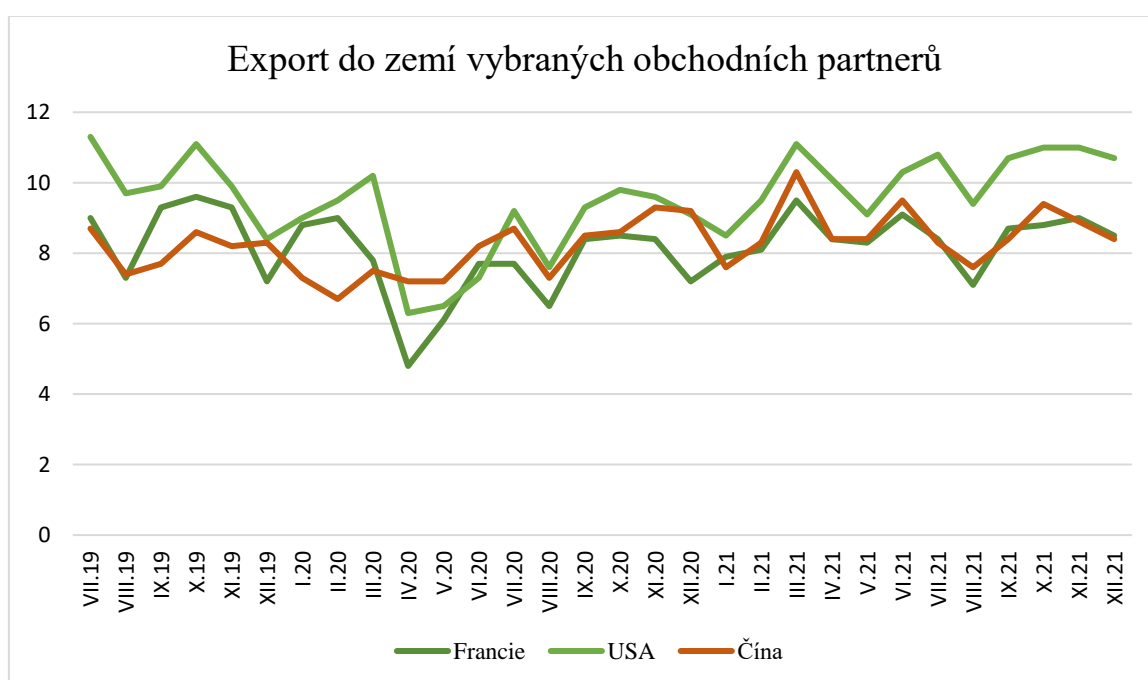
Obrázek 10: Vývoj německého importu ve vybraných oblastech
Zdroj: Vlastní zpracování dle Destatis (2022)

Obrázek 10 představuje import motorových vozidel a návěsů a také dovoz počítačů, elektronických a optických produktů od července 2019 do ledna 2022. Toto období vyobrazuje osa vodorovná, zatímco vertikální představuje hodnoty v miliardách eur. Z obrázku je zřetelné, že vývoj zelené křivky znázorňující motorová vozidla se pohybuje okolo 10 miliard eur s několika vychýleními. Křivka importovaných motorových vozidel a návěsů má téměř stejný výkon jako v případě exportu s rozdílem, že import se pohybuje v nižších objemech. Nejnižší hodnotou se stalo 3,5 miliard eur v dubnu 2020. Následovalo oživení a nárůst importovaného zboží na dosavadní maximum 12,2 miliard eur v březnu 2021. Oranžová křivka počítačů, elektronických a optických produktů se proplétá mezi

křivkou motorových vozidel a návěsů. I v tomto případě byla nejnižší hodnota zkoumaného období v dubnu 2020 ve výši 8,2 miliard eur. Nejvyšší hodnoty bylo dosaženo v listopadu 2021 a to v objemu importu 12,9 miliard eur.

Obchodní partneři

Změny s nástupem pandemie se netýkaly pouze zboží, ale také poměru obchodování s partnery. Pro Německo jsou nejsilnějšími obchodními partnery Spojené státy americké a Čína. Z mimoevropských států je to také Velká Británie. Naopak ze států EU se jedná o Českou republiku, Francii, Nizozemsko, Itálii, Španělsko, Belgii a další (OECD, 2022).

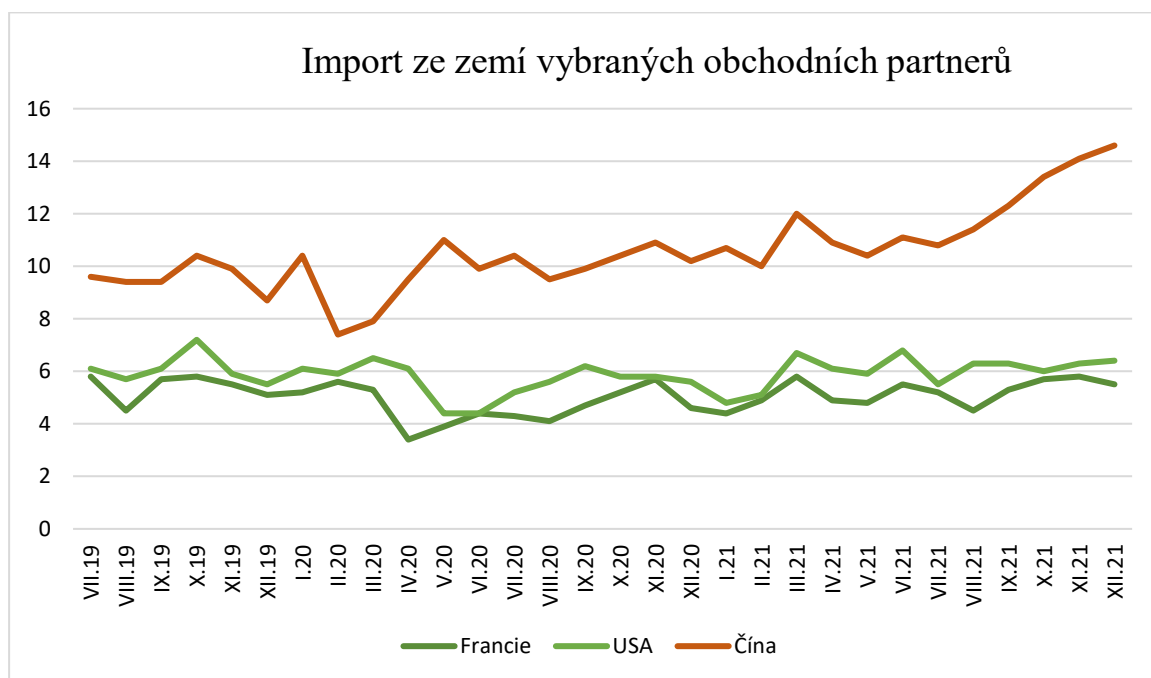

Obrázek 11: Export do zemí vybraných obchodních partnerů v letech 2019-2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle Destatis (2022)

Na obrázku 11 je zachycena situace vybraných obchodních partnerů Německa od července 2019 do konce roku 2021. Vodorovná osa představuje časovou osu, kdežto osa vertikální představuje hodnoty v miliardách eur. Tento obrázek zobrazuje křivky celkového německého exportu do vybraných zemí, jimiž jsou Francie, Spojené státy americké a Čína. Jak je z obrázku zřejmé na první pohled, Německo své produkty vyváží nejvíce do Spojených států amerických. Za zkoumané období německý export do USA dosáhl maxima v červenci 2019 ve výši 11,3 miliard eur. Následující měsíce došlo k poklesu

vyváženého zboží a opětovného navýšení, avšak překonat červencové maximum se nepodařilo. Dopady pandemie se projevily výrazně v dubnu 2020. Zde došlo k propadu na hodnotu 6,3 miliard eur oproti předchozímu měsíci, kdy export dosahoval výše 10,2 miliard eur. Do března 2020 se výše exportu držela pod hranicí 10 miliard eur, což se právě v tomto měsíci zlomilo a dosáhlo prozatím nejvyšší hodnoty v době pandemie 11,1 miliard eur. Křivka představující vývoj exportu do Číny má podobný vývoj jako křivka USA. Meziměsíční změny jsou si velmi podobné s rozdílem, že hodnota vyváženého zboží do Číny se pohybuje zhruba o 2 miliardy eur níže. Avšak největší hodnota vývozu do Číny byla v březnu 2021 ve výši 10,3 miliard eur. Pandemie zahraniční obchod se státy mimo EU postihla výrazně hlavně z důvodu restrikcí a zákazů vstupů na území jiné země. Poslední zemí na grafu je Francie. Jedná se o jednoho z největších obchodních evropských partnerů. Ani Francie není výjimkou a export do této země zaznamenal největší propad v dubnu 2020 na hodnotu 4,8 miliard eur. Po celou dobu pandemie se výše exportu do Francie a Číny pohybují v podobných hodnotách, avšak ve druhé polovině roku 2019 byl export do Francie vyšší. V následujících letech 2020 a 2021 naopak převládá vývoz spíše do Číny.

Obrázek 12: Import ze zemí vybraných obchodních partnerů v letech 2019-2021

Zdroj: Vlastní zpracování dle Destatis (2022)

Obrázek 12 představuje situaci importu ze zemí vybraných obchodních partnerů do Německa. Graf jasně vyobrazuje dominantního německého importéra, kterým je Čína.

Jak je patrné, import z Číny během pandemie také zaznamenal propad, avšak se z něho rychle dostal a od léta 2020 téměř stále roste s pouze malými propady. Od července 2021 dokonce import z Číny velmi stoupá a v prosinci téhož roku dosáhl dosavadního maxima, kterým je 14,6 miliard eur. Druhým největším importérem z vybraných zemí jsou Spojené státy americké. Jak lze pozorovat na obrázku, import z USA do Německa během doby pandemie kolísal, ale jeho rozdíly nebyly zdaleka tak velké, jako tomu bylo při exportu z Německa do USA. Největší rozdíl importu z USA za zkoumané období činil 2,8 miliard eur. Největší hodnoty import dosáhl ještě před vypuknutím pandemie v říjnu 2019 ve výši 7,2 miliard eur. Naopak nejnižší hodnota importu dovezeného z USA byla zaznamenána v květnu a červnu roku 2020 ve výši 4,4 miliard eur. Posledním zkoumaným obchodním partnerem je Francie. Hodnota importu do Německa byla nejnižší v dubnu 2020 ve výši 3,4 miliard eur. Do června 2020 import z Francie rostl, avšak v letních měsících zase klesal, ale ne už do takové míry jako tomu bylo v dubnu 2020.

4.3.3 Vládní nástroje při boji s pandemií a aktuální situace

Ani Německo nenechalo své podniky a OSVČ v dobách pandemie bez pomoci a zřídilo balíček na jejich podporu. 23. února 2022 německá vláda přijala 10 opatření, která měla zemi pomoci. Patří mezi ně zvýšení zaměstnaneckého příspěvku a minimální mzdy, prodloužení degresivního odpisování o jeden rok a podání daňového přiznání či změna paušálu při práci z domu na 600 eur za rok (Spolkové ministerstvo financí, 2022).

Další podpůrné kroky učinilo spolkové ministerstvo hospodářství a ochrany klimatu na podporu podniků proti následkům koronavirové krize. Řadí se sem možnost dosáhnout na dotace, jejichž výše je stanovená dle procentuálního poklesu tržeb. Ministerstvo dále myslelo i na oblast kultury, a proto sestavilo zvláštní fondy na podporu kulturních akcí, veletrhů i výstav (Spolkové ministerstvo hospodářství a ochrany klimatu, 2022).

Zdravotní situace v Německu se na jaře 2022 opět zhoršila. Počty nově nakažených koronavirem začaly stoupat a bohužel i počty úmrtí. Neočkovaní obyvatelé Německa jsou vyzýváni k očkování a ti očkováni zase ke čtvrté posilující dávce, nemocnice odkládají plánované operace (Deutschland, 2022).

Pro vstup do Německa v dubnu 2022 je nutné doložit potvrzení o bezinfekčnosti obsahující potvrzení o prodělání nemoci, testování na Covid-19 či ukončené očkování. Respirátory jsou povinné ve zdravotnických a pečovatelských zařízeních a veřejné dopravě, ačkoliv nařízení se mohou lišit v závislosti na spolkové zemi (MZV ČR, 2022).

4.4 Srovnání vybraných ekonomik

Jak vyplývá z výše uvedeného, situace, kterou si svět procházel a stále prochází, nebyla a ani není jednoduchá a její dopady se budou patrně projevovat ještě v následujících letech. Až postupem času bude možné zhodnotit reálné dopady pandemie a určit její přesné škody napáchané ve světě a v zahraničním obchodě. Ovšem už teď, po více jak dvou letech, kdy pandemie svět zasáhla, je možné pozorovat její počáteční průběh a chování jednotlivých států v návaznosti na vypořádání se s touto nečekanou událostí.

Opatření přijímaná Českou republikou i Německem si byla podobná a často představovala hluboký zásah do života všech občanů daného státu. V době koronavirové krize si oba státy uvědomovaly, že mnoho lidí muselo pozastavit svou činnost, čímž se ocitli ze dne na den bez příjmů, odkázáni na své úspory. Z tohoto důvodu vznikly v obou zemích balíčky pro podnikatele, kteří měli možnost si zažádat o finanční příspěvek, pokud právě oni byli pandemií zasaženi. Zcela novými se stala opatření omezování pohybu chránící obyvatele před nákazou. Obě země si prošly tzv. lockdowny, kdy se státy uzavřely, omezila se možnost pohybu osob nejen v rámci vycestování ze země a návštěvy země, ba dokonce v rámci státu. V České republice platil i zákaz pohybu osob mezi okresy, jež hlídaly policejní hlídky.

Jelikož pandemie silně zasáhla podstatná odvětví obou zemí, jež je možné souhrnně nazvat výrobky zpracovatelského průmyslu, kam se řadí mimo jiné i výroba automobilů, strojů, náhradních automobilových dílů a elektronické produkty, věnuje ji autorka pozornost. Velmi poškozenou oblastí se stal beze sporu cestovní ruch obou zemí, kam ročně přijíždí miliony turistů. Tuto situaci zapříčinil zákaz vstupu do zemí kvůli obavám rozšíření nákazy a nových mutací a s tím spojený zákaz poskytování ubytovacích služeb. Výjimku představovaly návštěvy za rodinou a nezbytné služební cesty. Velmi těžkým obdobím si v zemích prošly i restaurace, které nemohly fungovat vůbec, či za omezených podmínek.

Zahraniční obchod ČR se v roce 2020 propadl o 451 610 mil. Kč tvořící meziroční pokles o 6,24 %. Německý zahraniční obchod s automobily poklesl o 14,6 % na hodnotu 113 mld. eur.

Tato krize je i nechvalně výjimečná tím, že nepáchala škody pouze na úrovni ekonomické, ale i na té zdravotnické. U obou vybraných ekonomik došlo k velkému zatížení zdravotnictví, které nebylo daleko od možného kolapsu. Vir se šířil velice rychle, postupně mutoval a zastavit ho nebylo možné. Mnoho lidí zůstalo odříznutých od svých rodin, ztratilo kontakt s okolím a to se podepsalo na jejich duševním zdraví. Otázkou zůstává, jak se vir bude chovat v následujících měsících, jakým způsobem a jak dlouho bude ovlivňovat životy všech.

Závěr

Tato diplomová práce se zabývala krizemi, které ovlivnily svět 21. století, čímž se zapsaly do historie lidstva. Práce vznikla na základě odborné literatury a článků, jež s daným tématem souvisí. Hlavním cílem práce byla komparace vybraných krizí ve zkoumaných ekonomikách a jejich popis průběhu za účelem nalezení příčin a dopadů na zvolené ekonomiky, kterými se staly Česká republika a Německo. Dílčí cíl práce byl zaměřen na komparaci vybraných opatření, která byla přijata zkoumanými ekonomikami v dobách krize se záměrem ochrany a následné obnovy ekonomik.

První kapitola popisovala základní pojmy pro snadnější pochopení celé práce. Vymezovala hospodářský cyklus i jeho jednotlivé fáze se zaměřením na stádium recese, která byla pro tuto diplomovou práci zásadní. V rámci první kapitoly byl pojem krize definován a rozdělen dle příčin na finanční a zdravotnickou. Poslední součástí této kapitoly byla teorie zahraničního obchodu rozebírající otevřenost ekonomiky a dělbu práce se zaměřením na teorii absolutních a komparativních výhod.

Druhá kapitola se zabývala vybranými ekonomickými a zdravotnickými krizemi z 20. a 21. století, které se zásadně zapsaly do historie. První popisovanou krizí se stala španělská chřipka, jež svět zasáhla na konci první světové války a vyžádala si oběti na životech i hospodářský propad, nedostatek pracovních sil a zvýšený počet krachujících podniků. Další vybranou krizí se stala Velká hospodářská krize, která vyvolala výrazný pokles v oblasti průmyslové výroby, krach několika bankovních společností i vysokou nezaměstnanost. Mezi další popisované krize se řadila asijská chřipka, hongkongská chřipka, ropná krize, ebola, řecká dluhová krize a krize v eurozóně.

Kapitola třetí byla již věnována finanční krizi z roku 2008, ve které byla nejprve představena, a následně v ní byly popisovány příčiny se zaměřením na americkou hypoteční krizi. V následujících podkapitolách autorka zkoumala situaci v České republice a Německu z pohledu změny zahraničního obchodu a vybraných ekonomických ukazatelů. Při zpracování došlo k potvrzení předpokladu provázanosti zkoumaných ekonomik, jelikož po vypuknutí krize došlo v České republice k poklesu zahraničního obchodu o 15,77 % oproti roku 2008. Situace v Německu byla podobná, kde export z České republiky do Německa ponížil o 14,4 % a import dokonce o 22,7 %. Autorka může konstatovat,

68

že krize se v obou zkoumaných ekonomikách projevila nejvíce v jejich zásadních odvětvích, kterými jsou automobilový a strojírenský průmysl. Podstatné pro diplomovou práci se stalo množství přijímaných opatření obou států. Mezi nejvýznamnější opatření autorka považuje šrotovné, které v České republice oproti Německu schváleno nebylo. Jeho zavedení německou vládou ovšem zapříčinilo nejen zmírnění dopadů na automobilový průmysl a nastartování ekonomiky, ale mělo kladný dopad i na ekonomiku České republiky v důsledku zvýšené poptávky po automobilových dílech. Obě zmíněné země také zvolily nástroje na podporu v nezaměstnanosti, avšak rozdílným způsobem. Česká republika zvýšila finanční podporu v nezaměstnanosti. Na druhou stranu Německo zavedlo tzv. Kurzarbeit jehož zásluhou docházelo k neobvyklému jevu v době krize, kterým bylo snížení nezaměstnanosti. Na základě zkoumání lze konstatovat, že Německo svým aktivním jednáním dokázalo zajistit náročná opatření, kterými jsou šrotovné a Kurzarbeit.

Čtvrtá kapitola se zabývala aktuální zdravotnickou krizí, jež byla způsobena onemocněním Covid-19, který se prvně objevil v prosinci 2019 v čínském Wu-chanu. Tato kapitola nejprve rozebírala fáze pandemie, a poté se zabírala vývojem situace, přijatými opatřeními a dopady pandemie v České republice a v Německu. Vyhlášená nařízení a doporučení v důsledku koronavirové krize byla v České republice v době jejich zavádění velmi matoucí a nejasná. Nařízení často vyvolávalo řadu otázek, na které vláda nebyla schopna rychle reagovat, což pobuřovalo širokou veřejnost. Jinak tomu nebylo ani v Německu, kde situace byla o to komplikovanější, že dokud nedošlo k vyhlášení celostátního nařízení, kompetence vydávání nařízení a doporučení byla v rukou spolkových zemí. V této kapitole autorka dále upozorňuje na jedno z nejvíce zasažených odvětví, kterým byl cestovní ruch. Tato oblast byla zasažena celosvětově a náhle. Během několika dní došlo k uzavření mnoha států, světové metropole se vylidnily v důsledku velkého odlivu zahraničních turistů a výjimkou nebyla ani Praha, jež byla nejvíce zasaženým českým městem. Pozastavení cestovního ruchu mělo dopady mimo jiné na pohostinství, ubytovací služby a letecké společnosti. První výrazný pokles návštěvnosti ČR zaznamenala ve druhém čtvrtletí roku 2020, kdy počet turistů meziročně klesl o téměř 83 %. Je nutno podotknout, že se jednalo o krátkodobý dopad, jelikož po rozvolnění restrikcí a opětovné možnosti cestovat se cestovní ruch oživil. V dalších podkapitolách se autorka mimo jiné zaměřila na situaci v odvětví výrobků zpracovatelského průmyslu, které jsou dominantou obou zemí. V případech obou zemí lze konstatovat, že největší propad nastal v dubnu 2020, kdy pandemie již byla celosvětová

a docházelo k rozsáhlým restrikcím na území obou států včetně pozastavení výroby. Na druhou stranu je třeba upozornit na fakt, že i v době koronavirové se našla odvětví, která profitovala. Mezi ně lze zařadit farmacii a chemický průmysl, jelikož celosvětově vzrostla poptávka po zdravotnických pomůckách a lécích. Tato krize ovšem neměla dopady pouze na ekonomické prostředí, ale vyžádala si i mnoho obětí na životech, nemocnice byly na hraně kolapsu, mnoho operací se muselo odkládat, nepřeborné množství jednorázového odpadu a další.

Ačkoliv zkoumané krize vychází z odlišných příčin, obě výrazným způsobem ovlivnily dění celého světa. Z finanční krize z roku 2008 se světu již podařilo vzpamatovat, ovšem zdravotní krize způsobená Covidem-19 ovlivňuje dění ještě v dnešních dnech a její přesné dopady bude možné sledovat až za několik let. Zavřené obchody, zákaz vycházení, omezení pohybu, uzavřené hranice, přeplněné nemocnice jsou momentálně minulostí a lze jen doufat, že do podobné situace se svět již nedostane. Ačkoliv vše nasvědčovalo tomu, že svět začal po dvou letech pandemie opět fungovat, došlo k vypuknutí válečného konfliktu na Ukrajině. Kvůli válce došlo k navýšení ceny ropy, nedostatku zboží produkovaných v zasažených oblastech, přílivu válečných uprchlíků, probíhající surovinové krizi a je otázkou, jak se jednotlivým zemím po ještě neodeznělé pandemické krizi podaří tyto nečekané události zvládnout.

Seznam použité literatury

AINGINGER, Karl, 2009. *The Current Economic Crisis: Causes, Cures and Consequences* [online]. Wien: Austrian Institute of Economic Research [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: https://www.econstor.eu/bitstream/10419/128899/1/wp_341.pdf

AMADEO, Kimberly, 2021. *The Great Recession of 2008 Explained With Dates* [online]. New York: The Balance [cit. 2022-05-01]. Dostupné z: <https://www.thebalance.com/the-great-recession-of-2008-explanation-with-dates-4056832>

BRITANNICA, 2020. *influenza pandemic of 1918–19: Additional Information* [online]. Edinburgh: Britannica [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/event/influenza-pandemic-of-1918-1919>

BUSINESSINFO, 2021a. *Německo* [online]. Praha: Business info [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/navody/nemecko-souhrnna-teritorialni-informace/>

BUSINESSINFO, 2021b. *Cestovní ruch-statistický přehled* [online]. Praha: Business info [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/cestovni-ruch-statisticky-prehled/>

BYDŽOVSKÁ, Marie, 2015. *Kořeny a průběh krize eurozóny* [online]. Praha: Euroskop [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9026/sekce/koreny-a-prubeh-krize-eurozony/>

CDC, 2019. *1957-1958 Pandemic (H2N2 virus)* [online]. Centers for disease control and prevention. Atlanta: Dostupné z: <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1957-1958-pandemic.html>

CONNOLLY, Kate, 2020. *Germany heads for national lockdown as Covid cases rise sharply*. Berlin: The Guardian [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2020/dec/11/germany-national-lockdown-covid-cases-rise>

CUDZIKOVÁ, Šárka, 2018. *Teorie hospodářského cyklu* [online]. Praha: Inovace VOV [cit. 2021-11-16]. Dostupné z: <https://www.vovcr.cz/odz/ekon/436/page07.html>

CZECH TRADE, 2020. *Archiv zpráv ke koronaviru v Itálii a k mimořádným opatřením* [online]. Praha: Czech Trade [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://www.czechtrade.cz/czechtrade-svet/evropska-unie/italie/italie/archiv-zprav-ke-koronaviru-v-italii-a-k-mimoradnym>

CZESANÝ, Slavoj a Zdenka JOHNSON, 2012. *Ekonomický cyklus, hospodářská politika a bohatství zemí*. Praha: Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1863-3.

ČNB, 2019. *Provázanost ekonomického vývoje ČR a Německa* [online]. Praha: Česká národní banka [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/menova-politika/zpravy-o-inflaci/tematicke-prilohy-a-boxy/Provazanost-ekonomickeho-vyvoje-CR-a-Nemecka>

ČSÚ, 2009. *Zahraniční obchod ČR - 2008* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-2008-k6ctlhqkw6>

ČSÚ, 2010. *Zahraniční obchod ČR - 2009* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-ceske-republiky-2009-judp5cm4hy>

ČSÚ, 2011a. *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku ČR* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20534938/115610j.pdf/b487dd3c-0ad7-4ccd-b62d-8fc9bf917b95?version=1.0>

ČSÚ, 2011b. *Zahraniční obchod ČR - 2010* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-ceske-republiky-2010-iipg52yvxl>

ČSÚ, 2012. *Zahraniční obchod ČR - 2011* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-ceske-republiky-2011-j0djmrumvo>

ČSÚ, 2013. *Zahraniční obchod ČR - 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-ceske-republiky-2012-vvr6xkylvd>

ČSÚ, 2014. *Zahraniční obchod ČR - 2013* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2013-feb07vjxj>

ČSÚ, 2015. *Zahraniční obchod ČR - 2014* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2014>

ČSÚ, 2016. *Zahraniční obchod ČR - 2015* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2015>

ČSÚ, 2018. *Zahraniční obchod ČR - 2017* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2016>

ČSÚ, 2019. *Zahraniční obchod ČR - 2018* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-rocni-udaje-2018>

ČSÚ, 2020. *Zahraniční obchod ČR - 2019* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zahranicni-obchod-cr-se-zbozim-rocni-udaje-2019>

ČSÚ, 2021. *Zahraniční obchod ČR - 2020* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/zahranicni-obchod-prosinec-2020>

ČSÚ, 2022a. *Inflace - druhy, definice, tabulky* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/mira_inflace

ČSÚ, 2022b. *Cestovní ruch-Rychlé informace* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cestovni-ruch>

ČSÚ, 2022c. *Vývoj hrubého domácího produktu ČR* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-hrubeho-domaciho-produktu-v-cr-ve-stalych-cenach>

DELOITTE, 2020. *Křehkost prosperity: Pandemie v dějinách a jejich hospodářské následky* [online]. Praha: Deloitte [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/cz/cs/pages/covid-19/articles/hospodarske-nasledky-pandemii-v-dejinach-lidstva.html>

DESTATIS, 2022. *Economic impacts* [online]. Berlin: Statistisches Bundesamt [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/EN/Themes/Cross-Section/Corona/Economy/contexteconomy.html;jsessionid=A5DD7C7DA7C2800FE4AFBE4C59F03AAE.live731>

DEUTSCHLAND, 2022 [online]. Berlin: Deutschland [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.deutschland.de/en>

ECOSOC, 2009. *Dopady pandemií na světové hospodářství* [online]. Praha: Asociace pro mezinárodní otázky [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Dopady-pandemi%C3%AD-na-sv%C4%9Btov%C3%A9-hospod%C3%A1%C5%99stv%C3%AD-ECOSOC1.pdf>

ELSON, Robert Anthony, 2017. *The global financial crisis in retrospect: evolution, resolution, and lessons for prevention*. New York: Palgrave Macmillan. ISBN 1137597496.

EVROPSKÁ UNIE, 2022. *Profily orgánů a subjektů* [online]. Brussels: EU [cit. 2022-04-29]. Dostupné z: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles_cs?page=0

FOCUSON, 2022. *Kolik kdo vydělal na covidu?* [online]. Praha: Focuson [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.focuson.cz/kolik-kdo-vydelal-na-covidu/>

FOSTER, John Bellamy a Fred MAGDOFF, 2009. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. Český Těšín: Grimmus. ISBN 978-80-902831-1-4.

FS ČR, 2022. *Na kompenzačním bonusu byly loni vyplaceny čtyři miliardy* [online]. Praha: Finanční správa ČR [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/na-kompenzacnim-bonusu-byly-loni-vyplaceny-ctyri-miliardy/>

HOWARD, Marks, 2019. *Ovládněte tržní cykly a zvýšíte své investiční zisky*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-271-2500-5.

JABŮREK, Václav, 2020. *Německo hlásí první případ nákazy koronavirem* [online]. Praha: iRozhlas [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/koronavirus-nakaza-nemecko-evropa-cina_2001280101_och

JUREČKA, Václav a kol., 2017. *Makroekonomie*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing. Expert. ISBN 978-80-271-0251-8.

KISLINGEROVÁ, Eva, 2009. *Podnik v časech krize. Jak se nedostat do potíží a jak se dostat z potíží: zkušenosti ze světové recese let 2007 až 2009*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3136-0.

KLINGOHR Jakub, 2015. *Den, kdy začal první ropný šok* [online]. Praha: Seznam [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://www.stream.cz/slavnedny/den-kdy-zacal-prvni-ropny-sok-16-rijen-152432>

KOLEY, Tapas Kumar a Monika DHOLE, 2020. *The COVID-19 Pandemic*. Taylor and Francis. ISBN 9781000214017.

KOVANDA, Lukáš, 2021. *Řecká dluhová krize dneškem definitivně končí, Atény po třinácti letech vydávají 30letý dluhopis. Řecko si nyní půjčuje za polovinu toho, zač Česko* [online]. Praha: Kurzy: [cit. 2021-12-01]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/zpravy/584076-recka-dluhova-krize-dneskem-definitivne-konci-ateny-po-trinacti-letech-vydavaji-30lety-dluhopis/>

KRAFT, Jiří, Pavla BEDNÁŘOVÁ, Miroslava LUNGOVÁ, Iva NEDOMLELOVÁ a Lenka SOJKOVÁ, 2010. *Hospodářská krize. Vybrané makroekonomické a mikroekonomické souvislosti s projekcí na úrovni regionů*. Liberec: Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-678-2.

KRÁL, Petr, 2017. *Balíček opatření na podporu německé ekonomiky I* [online]. Praha: Export do SRN [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.exportdosrn.cz/article/bal%C3%AD%C4%8Dek-opat%C5%99en%C3%AD-na-podporu-n%C4%9Bmeck%C3%A9-ekonomiky-i>

KRAUS, Jiří a kol., 2005. *Nový akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-1351-4.

KRČEK, Tereza, 2020. *Globální ekonomické krize: Přístupy a východiska*. Praha: Parlamentní institut. ISSN 2533-4131

KRUGMAN, Paul Robin, 2012. *Skoncovat s krizí*. Praha: Vyšehrad. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-80-7429-294-1.

LUNGOVÁ, Miroslava, 2011. E+M Ekonomie a Management. *Hospodářská krize 2008-2009: Analýza příčin*. ISSN 2336-5064.

MF ČR, 2022. *Kompenzační bonus pro podnikatele* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/aktualne/koronavirus-covid-19/2020/kompenzacni-bonus-pro-podnikatele-39804/>

MORÁVEK, Daniel, 2009. *Jak bude vypadat protikrizová podpora v nezaměstnanosti?* [online]. Praha: Podnikatel.cz [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/jak-vypada-protikrizova-podpora-v-nezamestnanosti/>

MV ČR, 2020. *Nouzový stav* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zpravodajstvi-nouzovy-stav.aspx>

MZV ČR, 2022. *Nouzový stav* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/berlin/cz/viza_a_konzularni_informace/pravidla_pro_vstup_do_nemecka_z_cr_s.html

NOVÁKOVÁ, Jana, 2018. *Teorie otevřené ekonomiky a zahraničního obchodu* [online]. Praha: Ekonomicky [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: <https://www.ekonomicky.eu/teorie-otevrene-ekonomiky-zahranicniho-obchodu/>

OECD, 2022. *Germany* [online]. Paris: OECD [cit. 2021-12-02]. Dostupné z: <https://oec.world/en/profile/country/deu>

RAIS, Shohab, 2021. *COVID-19 and Chemical Industry: Chemical Industry: Navigating Through Challenges of COVID-19* [online]. Mumbai: Proquest [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/2486682162/C3F7DBDC7C574D2APQ/2?accountid=17116>

ŘIHÁK, Hynek, 2021. *Ekonomické krize: jejich příčiny a léčba*. České Budějovice: KKnihy.cz. ISBN 978-80-7570-220-3.

SINO BIOLOGICAL, 2020. *Hong Kong Flu (1968 Influenza Pandemic)* [online]. Peking: Sino Biological [cit. 2021-12-10]. Dostupné z: <https://www.sinobiological.com/research/virus/1968-influenza-pandemic-hong-kong-flu>

SPOLKOVÉ MINISTERSTVO FINANČÍ, 2022 [online]. Berlin: Bundesfinanzministerium [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://bundesfinanzministerium.de/Web/EN/Home/home.html>

SPOLKOVÉ MINISTERSTVO HOSPODÁŘSTVÍ A OCHRANY KLIMATU, 2022 [online]. Berlin: BMWK [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.bmwk.de/Navigation/DE/Home/home.html>

STATISTA, 2021. *Coronavirus: impact on the global economy* [online]. Berlin: Statista [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.statista.com/study/71343/economic-impact-of-the-coronavirus-covid-19-pandemic/>

STROUKAL, Dominik, 2019. *Ekonomické bubliny-Kdo je nafukuje, proč praskají a jak v další krizi neztratit vše*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-271-2194-6

STROUKAL, Dominik, 2021. *Ekonomické bubliny-Průvodce hospodářskými krizemi od tulipánů po korunu-druhé rozšířené vydání*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-271-3172-3.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol., 2017. *Krize a krizová intervence*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-5327-0.

ŠTĚRBOVÁ, Ludmila a kolektiv, 2013. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-4694-4.

VLÁDA ČR, 2008. *Kroky vlády v reakci na nestabilitu na světových finančních trzích* [online]. Praha: Vláda ČR [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/kroky-vlady-v-reakci-na-destabilitu-na-svetovych-financnich-trzich-44993/>

VLÁDA ČR, 2009. *Národní protikrizový plán* [online]. Praha: Vláda ČR [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/media-centrum/predstavujeme/narodni-protikrizovy-plan.pdf>

VONDŘICH, Marek a Pavla, Bazgierová, 2015. *Řecko na cestě z krize 2009-2015* [online]. Praha: Euractiv [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/aktualne-v-eu/linksdossier/recka-dluhova-krize-mesic-po-mesici-000124/>

VYMĚTAL, Štěpán a Martina Míčková, 2015. *Ebola: zdravotní, sociální, psychologické a krizové aspekty epidemie*. Praha: Psychologické pracoviště OBP MV ČR. ISBN 978-80-7312-065-8.

WHO, 2020. *World Health Organization* [online]. Geneva: WHO [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.who.int/our-work>

WOLF, Martin, 2015. *The Shifts and the Shocks: What We've Learned--and Have Still to Learn--from the Financial Crisis*. London: Penguin Books. ISBN 978-0143127635.

WORLD BANK, 2017. *Unemployment, total (%) - Czech Republic, Germany, European Union* [online]. Washington, D.C.: World Bank [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.NE.ZS?end=2016&locations=CZ-DE-EU&start=2000>

WORLD BANK, 2021. *GDP (current US\$) - Czech Republic* [online]. Washington, D.C.: World Bank [cit. 2022-04-20]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=CZ>